

Research Paper

Explanation the spatial distribution of power of geopolitical actors in the metropolis of Tehran

Arash Ghorbani Sepehr ^a, Afshin Mottaghi ^{a*}, Joseph Saloukadz ^b

^a. Department of Political Geography, Faculty of Geographical Sciences, Kharazmi University, Tehran, Iran

^b. Professor of Ivan Javakhshli University, Faculty of Social Sciences, Tbilisi, Georgia

ARTICLE INFO

Keywords:

Tehran metropolis,
Geopolitical actors,
Urban geopolitics,
Power relations,
Power sources.

Received:

7 October 2021

Received in revised form:

24 February 2022

Accepted:

27 February 2022

pp.147-167

ABSTRACT

Acting and power levels have reached lower levels from the national level, and many people have gained a lot of power in the space of cities, and by having power-creating resources, they are acting on the scales (local, national, regional, and global) and the power relations in the space. Cities make an impact. The metropolis of Tehran is governed by 25 governmental and non-governmental organizations, each of which has its own rules and regulations. Each of these actors has different identities and existences with the sources of power they have. Therefore, the present research has used the descriptive-analytical method. The results of the research show that among the local actors (tower builders, town builders and owners of commercial arcades; owners of factories, industries and large commercial and insurance companies; governorate; municipality and city council) as geopolitical actors of the metropolis of Tehran at the local level, they are powerful who have the power to influence power relations in Tehran metropolis. Among the national actors, (the government and its subordinate ministries; MPs, banks and financial institutions; the judiciary; political parties, military and security forces, and the Broadcasting Organization) are among the geopolitical actors at the national level in the metropolis of Tehran. Among the transnational actors (embassies) are geopolitical actors. Based on a large number of actors, one actor alone cannot manage the metropolis of Tehran, but the management of the metropolis of Tehran is based on the relationships formed between the actors in the city space.

Citation: Ghorbani Sepehr, A., Mottaghi, A., & Saloukadz, J., (2023). Explanation the spatial distribution of power of geopolitical actors in the metropolis of Tehran. *Human Geography Research Quarterly*, 55 (1), 147-167.

<http://doi.org/10.22059/JHGR.2022.331961.1008391>

* . Corresponding author (Email: a.mottaghi@khu.ac.ir)

Copyright © 2023 The Authors. Published by University of Tehran. This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

The metropolis of Tehran is governed by 25 governmental and non-governmental organizations, each of which has its own rules and regulations. Despite the uncontrolled growth of mushrooms in the metropolis of Tehran, it can be said that the management system in this metropolitan area has not grown much and even with the increase of the institutions in charge of this city, the level of services provided has decreased. In other words, it seems that the metropolis of Tehran is a city divided into a number of territories (political segregation) in each of which there are different institutions working in the field of city administration (functional segregation) and these institutions and organizations. They do not have a single plan, plan and strategy as a work tool to perform their duties and responsibilities. Accordingly, in order to understand the power relations in the metropolis of Tehran, we need to identify key actors in this metropolis so that each of these actors with different sources of power, have different identities and beings and may be institutions or Government organizations, individuals or grassroots communities, NGOs or private corporations should not have the same influence and power, and it should be noted that actors have the same capacity and ability to advance goals. And they have no policies in response to key issues. An actor (or, in a more specific sense, a stakeholder) is a social institution, an individual, or an organization that can make a decision or influence its adoption. From this perspective, policy issues and policy processes involve multiple actors (parties), because we believe that there is no single actor who can unilaterally impose his desired solution on others. Rather, some form of cooperation between the parties is needed; The actors are interdependent.

Methodology

Qualitative research includes a set of material-interpretive practices that make the world visible. It should also be noted that in accordance with the qualitative strategy, a descriptive-analytical method has been used

to conduct research. Therefore, the main research method is due to the theoretical nature of philosophy and based on logical arguments. Accordingly, in this research, in addition to illustrating what exists in the field of geopolitical actors in the metropolis of Tehran, it is explained and explained. In this article, library information and internet have been used to collect and record it.

Result and Discussion

Geopolitical actors of Tehran metropolis: Today, cities have found a geopolitical position in the world due to the importance of acting in power relations. Meanwhile, Tehran, as the political capital of Iran, has geopolitical actors at different levels. The metropolis of Tehran has the effect that knowing these actors can be of considerable help to researchers in the field of urban geopolitical studies and urban management, which we will discuss in the following.

Local actors of Tehran metropolis: Tehran metropolis, like many political capitals of the world, has many actors because Tehran metropolis has a special place in the country in terms of policies and decisions and the flow of capital and power in this metropolis. In the meantime, local actors are among the actors present in Tehran. Hence, local actors refer to actors who live in urban areas. These actors include citizens, ethnicities, some private companies, municipalities, city councils, governorates, governorates, non-governmental organizations active in the metropolitan area, urban elites, urban ambassadors, factories. Irankhodro and Saipa, food industries and large factories, insurance companies, consulting engineering companies, owners of commercial passages, tower builders are among the local actors present in the metropolis of Tehran.

National actors of Tehran metropolis: National actors present in Tehran: National actors are among the immediate actors in urban spaces. These actors are either resident in the city, such as representatives of the central government, or they are located outside the city and in other national spaces and affect the urban space

in different ways. Such as Ministry of Interior, Ministry of Housing and Urban Development, High Council of Urban Planning and Architecture, Islamic Consultative Assembly, Government and Cabinet, Expediency Council, Military and Law Enforcement Forces, High Council of Urban Planning and Architecture, High Administrative Council, Ministry of Interior, Governorate, Organization Registration of documents, Endowment and Charity Organization, Management and Planning Organization, Environmental Protection Organization, Ministry of Roads and Urban Development, New Cities Development Company, Inspection Organization, Court of Administrative Justice, Provincial Planning and Development Council, Islamic Revolution Housing Foundation, National Regional Gas Company, Regional Telecommunication Company.

Conclusion

The results of the present study show that the political capital of Iran (Tehran metropolis) is managed and led by many organizations and institutions and is not a final decision-making organization alone because each of these organizations is part of urban spaces. And they have taken over the resources of the metropolis of Tehran with the power they have in their hands, and they manage those resources for profit, in the meantime, other organizations cannot determine and assign a task for that part of the urban spaces. Which is under the control of another organization, which shows that each of the local and national actors have gained power based on the position they hold and are influencing power relations in the metropolis of Tehran. Even this power is so great that national actors choose their own local actors for the urban management of Tehran metropolis and through them, the actors pursue their interests, which has been the fate of the political elections in Iran and the metropolis of Tehran for several years. In power

relations are tied together.

Finally, not all actors in the metropolis of Tehran can be considered as geopolitical actors, because in order to act in the space of Tehran, actors need to have power, or in other words, power-creating resources, among which are local actors (tower builders), Town planners and owners of commercial passages; owners of factories, industries and large commercial and insurance companies; governorate; governorate; municipality and city council) as geopolitical actors of Tehran metropolis at the local level. Among the national actors (cabinet and subordinate ministries; members of parliament, banks and financial institutions; judiciary; political parties and the Radio and Television Organization) are among the geopolitical actors of the metropolis of Tehran that have the most role and influence. On power relations in the metropolis of Tehran, which in this relationship showed that even this power is enough that a member of parliament is appointed as the helmsman of Tehran's urban management in the municipality. On this basis, other actors, due to lack of power and power resources, have less role in power relations in the metropolis of Tehran or can not enter into these relations and somehow lack any power.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

تبیین توزیع فضایی قدرت بازیگران ژئوپلیتیکی در کلان‌شهر تهران

آرش قربانی سپهر - گروه جغرافیای سیاسی، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران
افشین متقی^۱ - گروه جغرافیای سیاسی، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران
جوزف سالوکوآدز - استاد دانشگاه ایوان جاوخسلی، دانشکده علوم اجتماعی، تفلیس، گرجستان

چکیده

بازیگری و سطوح قدرت از سطح ملی به سطوح پایین‌تر رسیده و افراد بسیاری در فضای شهرها از قدرت بسیاری برخوردار شده‌اند و با در اختیار داشتن منابع قدرت آفرین به بازیگری در مقیاس‌های (محلی، ملی، منطقه‌ای و جهانی) می‌پردازند و بر مناسبات قدرت در فضای شهرها تأثیر می‌گذارند. کلان‌شهر تهران توسط ۲۵ سازمان دولتی و غیردولتی اداره می‌گردد که هر یک از این سازمان‌ها و نهادها، قوانین مقررات خاص خود را دارند. هرکدام از این بازیگران با منابع قدرتی که در اختیار دارند، هویت‌ها و هستی‌ها مختلفی دارند. از این‌رو، پژوهش حاضر از روش توصیفی - تحلیلی بهره گرفته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد، در میان بازیگران محلی (برج‌سازان، شهرک‌سازان و صاحبان پاساژهای تجاری؛ صاحبان کارخانه، صنایع و شرکت‌های تجاری بزرگ و بیمه؛ استانداری؛ فرمانداری؛ شهرداری و شورای شهر) به‌عنوان بازیگران ژئوپلیتیکی کلان‌شهر تهران در سطح محلی می‌باشند که با قدرتی که در اختیار دارند بر مناسبات قدرت در کلان‌شهر تهران اثرگذارند. در میان بازیگران ملی (هیئت دولت و وزارتخانه‌های تابع آن؛ نمایندگان مجلس، بانک‌ها و مؤسسات مالی؛ قوه قضائیه؛ احزاب سیاسی، نیروهای نظامی و امنیتی و سازمان صداوسیما) از جمله بازیگران ژئوپلیتیکی در سطح ملی در کلان‌شهر تهران محسوب می‌شوند. در میان بازیگران فراملی (سفارتخانه‌ها) از جمله بازیگران ژئوپلیتیکی می‌باشند. مبتنی بر تعداد زیاد بازیگران، یک بازیگر به‌تنهایی نمی‌تواند کلان‌شهر تهران را مدیریت کند بلکه مدیریت کلان‌شهر تهران مبتنی بر مناسباتی است که میان بازیگران در فضای شهر شکل می‌گیرد.

اطلاعات مقاله

واژگان کلیدی:

کلان‌شهر تهران، بازیگران ژئوپلیتیکی، ژئوپلیتیک شهری، مناسبات قدرت، منابع قدرت.

تاریخ دریافت:

۱۴۰۰/۰۷/۱۵

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۰/۱۲/۰۵

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۰/۱۲/۰۸

صص. ۱۶۷-۱۴۷

استناد: قربانی سپهر، آرش؛ متقی، افشین و سالوکوآدز، جوزف. (۱۴۰۲). تبیین توزیع فضایی قدرت بازیگران ژئوپلیتیکی در کلان‌شهر تهران. مجله پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۵۵ (۱)، ۱۶۷-۱۴۷.

 <http://doi.org/10.22059/JHGR.2022.331961.1008391>

مقدمه

قدرت میان بازیگران مختلف معمولاً به صورت متوازن توزیع نشده است. اگر قدرت را نه به شکل قدرت سیاسی سازمان یافته و متمرکز که به صورت نوعی اعمال نفوذ و تأثیرگذاری واحدهای مختلف بر یکدیگر درک کنیم، تأثیرگذاری بازیگران بر یکدیگر یا تأثیرپذیری آن‌ها از دیگر بازیگران، در نهایت تعیین کننده نفوذ یا قدرت نسبی آن‌ها است. هر چه قدرت نسبی بازیگران یا همان تأثیرگذاری یک سازمان در مقایسه با تأثیرپذیری آن از دیگر بازیگران بیشتر باشد، ظرفیت یا قابلیت تأثیرگذاری بیشتری بر مسائل و اولویت‌ها دارد. از این رو، کلان‌شهرها مهم‌ترین واحدهای فضایی فعالیت‌های اقتصادی - اجتماعی از یک سو و مظهر بلافصل این مناسبات می‌باشند (ایمانی شاملو و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۳۰). پایتخت‌ها به عنوان یک منبع مرکزی قدرت سیاسی و اقتصادی به عنوان مقر دولت ایفای نقش می‌کنند (ابراهیمزاده و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۳۷). مبتنی بر موارد بیان شده کلان‌شهر تهران توسط ۲۵ سازمان دولتی و غیردولتی اداره می‌گردد که هر یک از این سازمان‌ها و نهادها، قوانین مقررات خاص خود را دارند. با وجود رشد بی‌رویه قارچ گونه کلان‌شهر تهران، می‌توان گفت سیستم مدیریتی حاکم بر این منطقه کلان‌شهری، رشد چندانی ننموده و حتی با افزایش نهادهای متولی این شهر، سطح خدمات ارائه شده تنزل نموده است. به بیانی بهتر، به نظر می‌رسد کلان‌شهر تهران، یک شهر تفکیک شده به تعدادی قلمرو است (تفرق سیاسی) که در هر قلمرو نیز نهادهای مختلفی مشغول به فعالیت در زمینه اداره امور شهر هستند (تفرق عملکردی) و این نهادها و سازمان‌ها هیچ‌گونه برنامه‌ریزی، طرح و استراتژی واحدی به عنوان ابزار کار برای انجام وظایف و مسئولیت‌های خود ندارند (عزیزی و همکاران، ۱۳۹۱: ۶).

بر این اساس به منظور شناخت مناسبات قدرت در کلان‌شهر تهران، نیازمند شناسایی بازیگران کلیدی در این کلان‌شهر هستیم به طوری که هر کدام از این بازیگران با منابع قدرتی که در اختیار دارند، هویت‌ها و هستی‌ها مختلفی دارند و ممکن است نهادها یا سازمان‌های دولتی، آحاد مردم یا اجتماعات مردمی، سازمان‌های مردم‌نهاد یا شرک‌های خصوصی باشند به طوری که هر کدام از نفوذ و قدرت یکسانی برخوردار نیستند و باید به این موضوع توجه داشت که بازیگران ظرفیت و قابلیت یکسانی برای پیشبرد اهداف و سیاست‌های در واکنش به مسائل کلیدی ندارند. یک بازیگر (یا به تعبیری خاص‌تر ذینفع)، یک نهاد اجتماعی، یک شخص یا یک سازمان است که می‌تواند تصمیمی را گرفته یا در اتخاذ آن اعمال نفوذ کند. از این دیدگاه، مسائل سیاست و فرایندهای سیاست شامل بازیگران متعددی (طرف‌ها) می‌شوند، زیرا معتقدیم که هیچ بازیگر منفردی وجود ندارد که بتواند به صورت یک‌جانبه راه‌حل مطلوبش را به دیگران تحمیل کند. بلکه به برخی از اشکال همکاری بین طرف‌ها نیاز است؛ بازیگران به هم وابسته هستند.

بر این بنیاد، در حال حاضر کلان‌شهر تهران دارای مدیریت چندگانه است و بازیگران زیادی در آن نقش ایفا می‌کنند. استانداری، فرمانداری، شهرداری، ادارات کل استان، سازمان‌ها و... از این رو، پژوهش حاضر در پی پاسخ به این پرسش است که در حال حاضر چه نهاد یا بازیگری باید تهران را به معنای وسیع کلمه اداره کند؟ جهت پاسخ به این پرسش شناسایی بازیگران ژئوپلیتیکی نقش بسیار مؤثری در آینده مناسبات قدرت در این کلان‌شهر خواهد داشت.

مبانی نظری

تحولات صورت گرفته در عرصه‌های مختلف زمینه‌ساز شکل‌دهی به مباحث جدید در عرصه مطالعه در حوزه شهرها به عنوان پدیده‌های فضایی - جغرافیایی است (متقی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱). به طور سنتی، شهر به عنوان یک عرصه سیاسی شناخته شده است (McGuirk, 2012: 3). از این رو، موضوع سیاسی شهر، از پیوستن سیاست‌های شهری که

دربرگیرنده سیاست عمومی، نظریه‌های سیاسی و اقتصادی است شکل می‌گیرد. این موضوع یک رویکرد توضیحی درباره رفتار بازیگران درگیر در فرآیندهای شهری است که خطمشی‌ها و سیاست‌های شهری را شامل می‌شود (Auerbach, 1: 2012). بر این بنیاد، طرز رفتار و شیوه عمل کنشگران مختلف برای کسب قدرت، قدرت‌رانی و تأثیرپذیری از قدرت، با یکدیگر و در جوامع مختلف، متفاوت است. این تفاوت به‌طور کلی بستگی به علل و عوامل مختلفی از جمله فرهنگ جامعه، میزان سازمان‌یافتگی نیروها، شیوه قدرت‌رانی سیاسی، ویژگی و ماهیت نیروها، شیوه توزیع قدرت و منابع آن و عملکرد دیگر نیروهای اجتماعی دارد (Pacione, 2002: 366).

قدرت در شهر به‌منظور برآیند تعاملات و بر ساخته روابط قدرت کنشگران در شهر است و قدرت شهر مجموعه قانونمندی‌ها و دانش حاکم بر معادلات سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های شهر و مؤثر بر ابعاد هنجاری، بینشی و ذهنی کنشگران شهری در عرصه فضاهای شهری است. به‌طور کلی می‌توان گفت با توجه به اینکه کتب و مقالات متعدد در موضوعات مختلف شهری از نو منطقه‌گرایی تا جهانی‌شدن و نئولیبرالیسم تا معاصر سازی ورود کرده‌اند به نظر می‌رسد مسئله (موضوع) قدرت شهری مانند سایر موضوعات فراگیر معاصر مطالعات شهری خیلی غایب نبوده و به‌خصوص به‌عنوان زیر بخش‌های جغرافیای سیاسی، سیاست شهری و سیاست، اقتصاد سیاسی شهری، جامعه‌شناسی سیاسی شهری، انسان‌شناسی شهری آورده شده است. لذا پیدا کردن مطالبی مبتنی بر قدرت شهری در هر کدام از این بخش‌ها کار بسیار سخت و دشواری می‌باشد. زیرا در هر کدام از این بخش‌ها قسمت‌هایی از متن به آن اختصاص داده شده است و یا یک فصل کتاب که نیاز است تمام این موارد بررسی تا مطالب قدرت شهری پیدا شود (parker, 4: 2011). به‌هرروی قدرت شهری یک شهر برآمده از ویژگی‌های خاص آن بوده که بر پایه آن‌ها یک شهر می‌تواند با سایر شهرها به رقابت بپردازد. کما اینکه در موضوع رقابت‌پذیری شهری، شهرهای مختلف نظیر تهران، استانبول و لندن بر اساس مؤلفه‌های مختلف رتبه‌بندی شده و شهری که بالاترین رتبه را بیاورد، قدرتمندترین شهر شناخته می‌شود. همچنین مطالعه نظام قدرت شهری می‌تواند بر اساس منطق موقعیت و پذیرش تکرر و تنوع بهره‌وران، منابع، اولویت‌ها، شیوه‌ها، حوزه‌ها و برآیندها صورت پذیرد. در شهرها جایی که بازی قدرت بین گروه‌های رسمی و غیررسمی به‌منظور نفوذ در ماهیت و عملیات نهادهای محلی در جریان است، معمولاً توزیع فضایی قدرت نامتوازن است و این بی‌توازن بودن در کلان‌شهرها و مناطق کلان‌شهری به دلیل تنوع در اهداف بین حوزه‌های حکومتی بیشتر می‌باشد (نژاد بهرام و جلیلی، ۱۳۹۹: ۲۷۰).

به‌هرروی، موضوع نظام قدرت شهری از مباحث ریشه‌دار مطالعات شهری محسوب می‌شود که در ادامه به این نظریات در حوزه ژئوپلیتیک شهر اشاره می‌نماییم.

تکثرگرایی، تاریخی طولانی و پربار در اندیشه سیاسی امریکا دارد (اکبری، ۱۳۸۵: ۱۳۹). این نظریه به نفی هرگونه قدرت متمرکز می‌پردازد که توسط رابرت دال ارائه شده است (رهنمایی و کشاورز، ۱۳۸۹: ۲۸). این نظریه بر آن است که قدرت نه تنها پراکنده و متفرق است، بلکه این پراکندگی برای سیاسی شهری مطلوب نیز هست. آن‌ها در شناخت ساختار قدرت، روی این سؤال تأکید می‌ورزند که چه کسانی واقعاً در تصمیمات مشارکت کرده و بر آن‌ها در موضوعات خاص یا بخش‌های ویژه تأثیر می‌گذارند (پرهیزکار و کاظمیان، ۱۳۸۴: ۳۴).

نظریه رژیم شهری کار را از جایی شروع کرد که نظریه تکثرگرایی آن را رها کرده بود. این نظریه معتقد است که ظرفیت همه گروه‌ها در تصمیم‌گیری برابر نیست و بعضی از اجتماعات تجاری بیش از سایر اجتماعات و تشکل‌ها بر تصمیمات اثرگذارند. این دیدگاه بر این است که ممکن است یکی از نخبگان بر قدرت مسلط شوند ولی باین‌همه

تصمیمات واقعی از طریق یک فرآیند گفتگو و مباحثه انجام می‌گیرد (اکبری، ۱۳۸۵: ۱۴۴-۱۴۲). استفن الکین و کلارنس استون نظریه پردازان نظریه رژیم شهری چنین تحلیل می‌کنند که در اداره امور شهرها، گروه‌ها و ذینفعان مختلفی سهم داشته و بازیگران متعددی حضور دارند. این بازیگران، نهادهای دولتی، غیردولتی و بخش خصوصی را شامل می‌گردند. نظریه رژیم شهری به قدرت به صورت پراکنده نگاه می‌کند و رژیم‌ها را به صورت نظام‌هایی می‌بیند که از طریق آن‌ها حکومت‌های محلی و کنشگران خصوصی ظرفیت موجود برای اداره امور را هم جمع می‌کنند (اکبری، ۱۳۸۵: ۱۴۴). هدف اصلی این نظریه جستجوی این نکته است که چگونه و تحت چه شرایطی گروه‌های رقیب با یکدیگر پیوند می‌خورند تا به اهداف خود در سیاست‌گذاری عمومی دست یابند (رهنمایی و کشاورز، ۲۸: ۱۳۸۹). تئوری رژیم در پی این است که حکومت چگونه عمل می‌کند و چه کسی بر آن نفوذ دارد و اهمیت این تئوری در این است که نه تنها بر اهمیت پیوند و وابستگی‌های درونی حکومت با بخش کسب‌وکار تأکید می‌کند، بلکه بخش داوطلبانه مردمی و دیگر گروه‌های ذی‌نفع را هم در تحلیل خود دخیل می‌کند. تئوری رژیم مزیت‌های زیادی برای درک ساختار قدرت در اجتماعات محلی فراهم می‌کند (پرهیزکار و کاظمیان، ۳۵: ۱۳۸۴).

رکس و مور دو نظریه‌پرداز بودند، که با استفاده از نظریه‌های وبر و برکس سعی می‌کنند نظریه جدیدی را مطرح نمایند، که عمدتاً در قالب بررسی منابع کمیاب در زمینه شهر و مبارزه‌ای که برای به دست آوردن آن در بین گروه‌های اجتماعی وجود دارد مانند زمین شهری و امکانات سرمایه‌ای در شهر که بحث توزیع قدرت در شهر در رابطه با معیار سیاسی مرتبط می‌گردد. هر چند نظریه رکس و مور از پویایی کامل برخوردار نیست و نمی‌توان عنوان نظریه را به آن داد ولی به دلیل آغاز معیارهایی که در شهر باعث اثرگذاران در شیوه و نحوه مدیریت شهری می‌گردد، قابل توجه جدی است (حسین پور، ۲۴: ۱۳۹۰).

لیوان فولکت معتقد است در مردم‌سالاری شهری مدرن، دو عنصر به‌طور هم‌زمان اثرگذار هستند. تنها نخبگان - و نه همه شهروندان تصمیم می‌گیرند. اگر مشارکت در سطح کلان وجود نداشته باشد، تصمیم‌ها بی‌معنی خواهد بود و گروه نخبه، موردپذیرش عمومی قرار نمی‌گیرند. بنابراین، تصمیم‌گیری ضرورت وجود نخبگان و مشارکت شهروندان ایجاد می‌کند یکی از دلایل منتقدان به‌نظام منتخب مردم‌سالاری و دوری آن از شهروندان، می‌تواند ناشی از این امر باشد که این نظام، امکان مشارکت فعال شهروندان را نادیده می‌گیرد و در جلب مشارکت آن‌ها کوتاهی می‌کند. به بیان ساده مشارکت فقط به فعالیت شهروندان در ارتباط با رأی‌گیری در روز انتخابات محدود می‌شود (حسین پور، ۲۵: ۱۳۹۰).

واقعیت شهر در عصر جدید نیز با مجموعه‌ای از روابط مبتنی بر فیبر نوری در مقیاس درون‌شهری، برون‌شهری، مقیاس‌های ملی و بین‌المللی و حتی در سطح فراتر یعنی درون سیاره‌ای آمیخته شده است (Graham, 1998: 946) و در جریان این روابط «قدرت» و «رقابت» ماهیتی تعیین‌کننده دارند. از سویی، جمعیت جهان نیز با شتابی بی‌مانند، به رقم هفت و نیم میلیارد تن در سال ۲۰۱۹ نزدیک شده است و شهرها در یک نظام شبکه‌ای، به‌عنوان کانون‌های بی‌بدیل و درعین‌حال ناهمگون جمعیت، ثروت، قدرت و خلاقیت‌های شگفت‌آور بشری تبدیل شده‌اند (Graham, 2004: 1). از این رو، شهرها به‌عنوان گره‌های اقتصاد جهانی و کانون‌های تحولات در سطوح محلی تا جهانی، همواره صحنه و هدف استراتژیکی مهمی برای قدرت سیاسی بوده‌اند. بررسی اثرات پدیده‌ها و فرآیندهای فضای شهری بر قدرت سیاسی در سطوح محلی تا جهانی حائز اهمیت خاصی است. با این وجود، شهرها، به‌عنوان یک پدیده جغرافیایی نقش زیادی در بازی قدرت میان سازمان‌ها و نهادهای مرتبط با اداره سرزمین ایفا می‌کنند. موقعیت، فرآیندهای و تحولات فضای جغرافیایی شهر در ابعاد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی منجر به اهمیت ژئوپلیتیکی آن شده است. به همین دلیل گردانندگان حکومت و

دولت در سطح ملی و محلی ناگزیر از لحاظ کردن مؤلفه شهر و تحولات آن در اداره قلمرو خود هستند (عبدی و مردعلی، ۱۳۹۲: ۱۵). شایان ذکر است بازیگری کنشگران شهری از شهری به شهری دیگر در کشورهای مختلف جهان متفاوت است و ارتباط زیادی به نوع اختیاراتی دارد که از سوی دولت مرکزی به سمت آنان تفویض شده که فضای شهر از آن تأثیر می‌پذیرد.

از مجموع مباحث فوق می‌توان نتیجه گرفت که، قابلیت و نیز ضرورت لایه‌بندی عملکردی نظام قدرت بر حسب حوزه‌های مختلف عملکردی دارای دو سطح فضایی و مکانی است. زیرا قدرت، مانند بسیاری از پدیده‌های اجتماعی دارای ابعاد فضا‌مندی و جامندی است. یادآوری می‌کنیم که قدرت به دو نوع «قدرت برای» یا قدرت پیامدی و «قدرت بر» یا قدرت اجتماعی تقسیم می‌شود. قدرت تأثیرگذاری و قدرت اعمال‌شده معادل‌های دیگری می‌تواند برای مفاهیم بالا باشد. از این‌رو، مدل‌های سنتی تفکر در خصوص قدرت و سیاست شهری قدرت تأثیرگذاری را ترجیح می‌دهند. در این نگرش، معمولاً قدرت همچون پدیده‌ای اجبار گرا، سرکوبگر و منفی پنداشته می‌شود. اما مفهوم قدرت اعمال‌شده، زمینه روان‌تر و سیال‌تری را در اختیار ما می‌گذارد که در آن، قدرت به صورت «در شرف وقوع، سازنده آن و همه روابط اجتماعی» دیده می‌شود (McGuirk, 1999: 213). سیال بودن مفهومی مذکور، نه تنها معارض فضا‌مندی و مکان‌مند بودن پدیده و نظام قدرت نبوده، بلکه تأکیدی بر پیچیده‌تر و چند سطحی‌تر شدن فضایی- مکانی قدرت در دنیای در حال جهانی شدن امروز است.

روش پژوهش

پژوهش کیفی شامل مجموعه‌ای از شیوه‌های عمل مادی-تفسیری است که جهان را قابل مشاهده می‌سازد. همچنین لازم به اشاره است که متناسب با راهبرد کیفی، از روش توصیفی-تحلیلی برای انجام پژوهش استفاده شده است. از این‌رو، روش اصلی پژوهش، با توجه به ماهیت نظری فلسفی و مبتنی بر استدلال‌های منطقی است. بر این اساس، در این تحقیق سعی شده است علاوه بر تصویرسازی آنچه در زمینه بازیگران ژئوپلیتیکی کلان‌شهر تهران وجود دارد به تشریح و تبیین آن پرداخته شود. در این نوشتار برای گردآوری و فیش‌برداری آن از اطلاعات کتابخانه‌ای، اینترنتی استفاده شده است.

یافته‌ها و بحث

الف) بازیگران ژئوپلیتیکی کلان‌شهر تهران

امروزه شهرها به دلیل اهمیت یافتن بازیگری در مناسبات قدرت در جهان جایگاه ژئوپلیتیکی یافته‌اند که در این بین شهر تهران به عنوان پایتخت سیاسی ایران دارای بازیگران ژئوپلیتیکی در سطوح مختلف است که هر کدام از این بازیگران بر مناسبات قدرت در کلان‌شهر تهران اثرگذارند و شناخت این بازیگران می‌تواند کمک شایان توجهی به پژوهشگران در عرصه مطالعات ژئوپلیتیک شهری و مدیریت شهری نماید که در ادامه به شناخت این بازیگران می‌پردازیم.

بازیگران محلی کلان‌شهر تهران

کلان‌شهر تهران به مانند بسیاری از پایتخت‌های سیاسی جهان دارای بازیگران متعددی است. زیرا کلان‌شهر تهران از نظر سیاست‌گذاری‌های و تصمیم‌گیری‌ها در کشور جایگاه ویژه‌ای دارد و جریان سرمایه و قدرت در این کلان‌شهر جریان دارد که در این بین بازیگران محلی از جمله بازیگران حاضر در فضای شهر تهران هستند. از این‌رو، بازیگران محلی اشاره به

بازیگرانی است که در فضای شهرها ساکن و مستقر هستند. از جمله این بازیگران می‌توان به شهروندان، قومیت‌ها، برخی شرکت‌های خصوصی، شهرداری، شورای شهر، استانداری، فرمانداری، سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در حوزه منطقه کلان‌شهری، نخبگان مسائل شهری، سفیران شهری، کارخانه‌داران صنایع غذایی و کارخانه‌های بزرگ، شرکت‌های بیمه، شرکت‌های مهندسان مشاور، صاحبان پاساژهای تجاری، برج‌سازان از جمله بازیگران محلی حاضر در کلان‌شهر تهران می‌باشند. اما تنها تعدادی از این بازیگران در سطح محلی، بازیگران ژئوپلیتیکی کلان‌شهر تهران محسوب می‌شوند.

۱) استانداری

استانداری در هر استان عالی‌ترین و بالاترین مقام و نهاد اجرایی یا نظارتی و دولتی در هر استان می‌باشد که وظیفه‌اش تصمیم‌گیری و نظارت بر کلیه امورات استان است. نظارت بر انجام وظایف تمام دستگاه‌های اجرایی، ادارات و سازمان‌های استان و رسیدگی به مسائل بودجه و هزینه‌های استان و اتخاذ مناسب در مواقع بحران. استانداری در قلمروی مأموریت خویش به‌عنوان نماینده عالی دولت مسئولیت اجرای سیاست‌های عمومی کشور در ارتباط با وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه‌هایی که به نحوی از بودجه عمومی استفاده می‌نمایند، نهادهای انقلاب اسلامی نیروهای نظامی و انتظامی، شوراهای اسلامی شهر و شهرداری‌ها و مؤسسات عمومی غیردولتی را بر عهده دارد. از این‌رو، استانداری تهران در مناسبات قدرت در رکن اصلی قرار دارد که تمام سازمان‌های شهری (دولت محلی) با نظارت استانداری میز خدمت‌رسانی را انجام می‌دهند و به عبارتی این استانداری است که فرمانداران شهرستان‌های استان تهران را انتخاب و آن‌ها مکلف هستند که به استانداران پاسخگو باشند و استانداران در صورت لزوم می‌توانند فرمانداران را جابجا نمایند و شخص دیگری را جایگزین نمایند. اما آنچه در دو دهه اخیر در استان تهران مشخص است، نحوه انتصاب استاندار، بیانگر گرایش‌های سیاسی، میزان وابستگی به قدرت سیاسی، فعالیت در ستادهای انتخاباتی و مناسبات شخصی و گروهی به‌عنوان مهم‌ترین علل انتخاب یک استاندار به‌ویژه استانداران (استان تهران) است. به‌هرروی استانداری تهران با قدرت رسمی که در اختیار دارد بر استان تهران به‌صورت کلی و بر مناسبات قدرت شهر تهران به‌صورت ویژه اثرگذار است به‌طوری‌که اگر فردی در امورات اداری (فرمانداری و یا سایر سازمان‌های شهری) به مشکل اداری برخورد و در استانداری نفوذ داشته باشد، به‌راحتی می‌تواند از مناسبات قدرت در کلان‌شهر تهران استفاده نماید، و می‌توان به بسیاری از پروژه‌های شهری از جمله برج‌سازی‌ها، مجتمع‌های تجاری در تهران اشاره نمود که ایجاد این آسمان‌خراش‌ها که شهر تهران را با بحران روبرو می‌سازد تنها بستگی به مناسبات و داشتن قدرت کافی دارد که در این بین استانداری تهران دارای این قدرت می‌باشد و می‌تواند فضای شهر را با سیاست و برنامه‌های خود تغییر دهد. شایان‌ذکر است عرصه رقابت و نفوذ در انتخاب استاندار تهران به‌اندازه‌ای زیاد است که انتخاب استاندار به‌راحتی امکان‌پذیر نبوده و گروه‌های سیاسی و از جمله نمایندگان مجلس در انتخاب استاندار ایفای نقش می‌کنند که این نشان از جایگاه حساس استانداری تهران به‌عنوان رکن اصلی نظارت بر سازمان‌های محلی شهر تهران دارد.

۲) فرمانداری

فرماندار رئیس اجرایی در سطح محل (شهرستان) است درحالی‌که شهردار مدیر اجرایی در سطح محلی (شهر) است. در این ارتباط، فرماندار بدون شک دامنه یا حوزه مسئولیت‌پذیری بزرگ‌تری دارد. فرماندار از شهردار قدرت بیشتری دارد. این اغلب به دلیل وسعت جغرافیایی منطقه مسئولیت وی صادق است. شهرداری که بر شهرها یا شهرداری‌های مربوطه حکمرانی می‌کنند معمولاً تحت تأثیر فرماندار هستند زیرا این شهرها فقط بخشی از استان بزرگ‌تر هستند. با این وجود، قدرت شهردار (اگرچه از نظر تئوری کمتر از استاندار و فرماندار است) به‌اندازه شهر بستگی دارد. برای شهرهای بسیار بزرگ، به نظر می‌رسد که شهردار نسبت به برخی از والیان قدرتمندتر باشد.

بدین ترتیب در ایران هر استان به چندین شهرستان تقسیم شده و شخص مسئول هر شهرستان را فرماندار می‌گویند. بر اساس تبصره ۱ ماده ۱۴ آیین‌نامه اجرایی قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری مصوب ۱۳۷۲/۴/۱۵ مجلس شورای اسلامی اداره امور شهرستان با فرماندار است و فرماندار همان وظایف استاندار را عهده‌دار بوده، لیکن قلمروی مسئولیت آن‌ها محدودتر می‌باشد. بر این پایه اداره هر شهرستان به عهده یک نفر مأمور بلندپایه کشور است. برعکس استاندار که می‌توانست از افراد فاقد خدمات دولتی و فاقد سابقه خدمت باشد، طبق قانون، فرماندار از بین مستخدمین رسمی، از طرف وزیر کشور با جلب نظر استاندار منصوب می‌شود؛ البته در موارد لزوم می‌توان از افراد فاقد سابقه خدمات دولتی برای فرمانداری انتخاب کرد و علت این امر این است که فرمانداری هم مقام سیاسی شهرستان محسوب می‌شود. فرماندار که زیر نظر استاندار، انجام وظیفه می‌کند، مثل استاندار مقام سیاسی می‌باشد و مسئول حفظ سیاست عمومی دولت مرکزی است (غلامی، ۱۳۹۵: ۶۱).

فرآیند شتابان رشد و توسعه کلان‌شهر تهران موجب بروز مسائل و مشکلات بسیار پیچیده و متعددی از قبیل تمرکز و تراکم بیش از حد جمعیت و ساختمان، گسترش دیوان‌سالاری اداری و پیچیده شدن بوروکراسی اداری و اتلاف منابع انسانی، ترافیک شدید، شدت یافتن بورس‌بازی زمین و مسکن، آلودگی‌های زیست‌محیطی، فقدان یا نارسایی سیستم خدمات بهداشتی - درمانی، رفاهی و... شده است که ریشه اصلی آن در نحوه مدیریت سیاسی و مدیریت شهری است. نتیجه ضعف در مدیریت سیاسی و شهری و ساختار تشکیلاتی آن‌ها روزمرگی و انجام کارهای روبنایی بوده و از گسترش و بسط فعالیت‌های زیربنایی در عرصه‌های اقتصادی، سیاسی، و اجتماعی، فرهنگی، عمرانی و خدماتی و... دور ساخته است. به‌هرروی کلیه نهادها و ادارات درگیر در مدیریت شهری تهران تحت نظر فرمانداری تهران می‌توانند به‌صورت یکپارچه درآیند که این امر موجب چابکی در تصمیم‌گیری و افزایش کارایی خواهد شد. به‌طوری‌که شهر تهران به چندین بخشداری تحت نظارت متمرکز فرمانداری تهران تقسیم می‌شود، در این وضعیت ادارات می‌بایست تقسیمات خود را با بخشداری مربوطه خود یکپارچه نمایند، به‌طور مثال در بخشداری شماره ۱ اداره برق می‌تواند فضای خود را به ۴ منطقه تقسیم کند، اداره پست به ۲ منطقه و شهرداری به ۵ منطقه تقسیم شود. نکته مهم در این تقسیم‌بندی این است که مرز تقسیم‌بندی ادارات می‌بایستی مطابق با مرز تقسیم‌بندی بخشداری مربوط به خود باشد. در این مدل، از آنجاکه محوریت با فرمانداری تهران است چالش‌های احصاء شده مانند عدم نظارت بر امور اجرایی مرتفع می‌شود. همچنین به دلیل مشارکت سایر نهادها و سازمان‌های درگیر در اداره امور تهران در این مدل (از طریق اختصاص میز خدمت به آنان)، چالش‌هایی از جمله عدم تناسب میان وظایف و اختیارات و ابزارها و عدم هماهنگی میان دستگاه‌ها مرتفع می‌شود (طلا و همکاران، ۱۳۸۹: ۳۸۴-۳۸۹).

۳) شهرداری

از سازمان‌های مهم در هر کشوری شهرداری‌ها می‌باشند که شاید بتوان گفت نسبت به سازمان‌های خصوصی و حتی وزارتخانه‌ها دارای ابعاد مهم‌تر و وسیع‌تر می‌باشند. در شهر کلیه امور مربوط به اداره، نظافت، حمل‌ونقل، ساخت‌وساز و... زیر نظر شهرداری بوده و توسط این سازمان برنامه‌ریزی و کنترل و هدایت می‌شود. با توجه به این مسئله می‌توان گفت در شهرهای ایران بخش مهمی از زندگی شهروندان وابسته به فعالیت‌های شهرداری می‌باشد. بدیهی است که موفقیت شهرداری در اجرای وظایفش شرایط را برای زندگی و انجام امور در هر شهری تسهیل نماید. هراندازه شهرداری در انجام وظایفش به موفقیت بیشتری دست یابد شرایط زندگی در شهر مطلوب‌تر خواهد بود. بدیهی است که موفقیت هر سازمان بستگی به موفقیت مدیران آن سازمان در انجام وظایفشان دارد (شکفته، ۱۳۹۳: ۲-۱).

شهرداران به‌عنوان رئیس شهر و شخصی که از قدرت بسیار بالایی در شهر برخوردار است و در دهه حاضر به‌عنوان یک بازیگر مهم و مؤثر در شهرها می‌باشد که با تصمیمات و برنامه‌های خود فضای شهر را تحت تأثیر قرار می‌دهد (جان‌پرور و قربانی سپهر، ۱۳۹۶: ۱۱۸).

برای تعیین موقعیت شهرداری‌ها، اداره کل امور شهرداری‌های وزارت کشور، شهرداری‌ها را در قالب یک گروه دوازده‌گانه درجه‌بندی می‌کند. این درجه‌بندی بر اساس سه معیار زیر انجام می‌شود:

الف) موقعیت شهر در نظام تقسیمات کشوری؛ ب) جمعیت شهر؛ ج) میزان درآمد مستمر شهرداری.

با محاسبه امتیاز حاصل از معیارهای فوق، درجه شهرداری تعیین و یا تغییر کرده و پس از تأیید وزیر کشور ابلاغ می‌گردد، که البته شهرداری‌ها هر ۵ سال یک‌بار می‌توانند تقاضای کسب درجه جدید نمایند. درجه‌بندی شهرداری‌ها، نخست‌بالاترین تعیین حقوق شهروندان مدنظر قرار گرفته است (رجب‌صلاحي، ۱۳۷۹: ۶۴-۶۰).

به‌هرروی، هزینه اداره و نگهداری شهر تهران بسیار زیاد است و متأسفانه دستگاه‌هایی که بر اساس قانون موظف هستند با شهرداری مشارکت داشته باشند به‌درستی به وظایف خود عمل نمی‌کنند. با نگاهی به شهرداری تهران، نشان می‌دهد که تا پیش از تشکیل شوراهای اسلامی شهر، این سازمان به‌گونه غیر نماینده با اهداف عام شبیه بود و پس از استقرار شورا در شهرداری به‌گونه نماینده با اهداف عام نزدیک شده است. علت قرار دادن شهرداری تهران و سایر شهرداری‌های کشور در دسته حکومت‌های با اهداف عام به این دلیل است که آن‌ها با توجه به تقسیم‌بندی وظایف محلی، عهده‌دار ارائه طیفی از خدمات عمومی هستند (پیشگاهی‌فرد و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۰۴).

در حال حاضر شهرداری پایتخت از قدرت و منابع بسیار زیادی برخوردار است که به همین جهت شهردار پایتخت شدن بسیار حساس است و صاحبان قدرت به دنبال کسب این جایگاه و نقش‌آفرینی در فضای شهر می‌باشند. این جایگاه به‌اندازه‌ای مهم است که از شهردار تهران در جلسات هیئت دولت دعوت به عمل می‌آید و این حضور همچنان ادامه دارد زیرا شهر تهران پایتخت سیاسی کشور می‌باشد. همچنین بسیاری بر این پندارند که جهت کسب جایگاه ریاست جمهوری نیاز است که چند سالی در جایگاه شهرداری تهران حضور داشته باشند و قدرت اجرایی خود را نشان دهند که در این بین محمود احمدی‌نژاد یکی از شهردارانی بود که توانست پس از شهرداری تهران، رئیس‌جمهور ایران شود و پس‌از آن آقای قالیباف سال‌ها شهردار تهران بود اما در کسب جایگاه ریاست جمهوری ناکام ماند که این نشان از اهمیت کسب جایگاه شهردار پایتخت در مناسبات قدرت دارد. با این وجود شهرداری تهران همچنان از اهمیت سیاسی ویژه‌ای در مناسبات قدرت برخوردار است. این اهمیت، زمانی بیشتر روشن می‌شود که شهردار پایتخت بنا به صلاح‌دید رئیس‌جمهور می‌تواند در جلسات هیئت دولت شرکت کند. همچنین بر اساس گزارش‌ها این نهاد شهری پُر قدرت هزار نفر کارمند دارد، این یعنی شهرداری پایتخت به‌اندازه کل سازمان صداوسیما نیروی انسانی دارد، این تعداد نیروی انسانی نشان از اهمیت شهرداری تهران است. در این بین گفته می‌شود بیش از ۸۰۰ پست مدیریتی در شهرداری تهران تعریف می‌شود. این رقم می‌تواند برای هر گروه سیاسی جذاب و وسوسه‌کننده باشد که بتواند بر جایگاه شهرداری تهران تکیه زند و مدیریت شهر را به دست گیرد و تمام هم‌حزبی‌های خود را بر پست‌های مدیریتی برای دستیابی به اهداف مناسباتی در فضای شهر تهران، تعیین کند که در شکل زیر چارت سازمانی این نهاد شهری قدرتمند مشخص است.

۴) شورای شهر

شوراهای شهر به‌تدریج به نهادی در سلسله‌مراتب اداره امور کشور تبدیل شده‌اند و اصلی‌ترین نقش شوراهای شهر، قانون‌گذاری است و مجری آن شهرداری می‌باشد. لذا به همین خاطر نقش شوراهای شهر در شهرها بسیار مهم می‌باشد

به دلیل آنکه شوراها نماینده مردم شهر هستند و شهروندان آن‌ها را به‌عنوان نمایندگان خود به‌طور مستقیم انتخاب کرده‌اند تا به امور آن‌ها در شهر به‌خوبی رسیدگی شود (جان‌پرور و قربانی سپهر، ۱۳۹۶: ۱۱۹). شورای شهر یک‌نهاد مردمی است و جهت پاسخگویی به مردم، به همان میزان نیازمند حمایت خود آن‌هاست؛ نه صرف قانون، دولت یا سایر عناصر نظام برنامه‌ریزی. این مسئله به‌ویژه در مورد شورای شهر تهران در یک نظام متمرکز و بخشی فعالیت می‌کند، اهمیت بیشتری می‌یابد (نبئی، ۱۳۹۱: ۱۳۹).

اما در دهه حاضر آن چیزی که در کلان‌شهر تهران مشاهده می‌شود، رقابت بر سر دستیابی به کرسی‌های شورای شهر بسیار بیشتر و جدی‌تر شده است به‌طوری‌که هزاران نفر با یکدیگر برای موفقیت در انتخابات شورا رقابت می‌کنند و شهر را چهار سال یک‌بار تبدیل به میدان‌گاه رقابت می‌کنند. به‌گونه‌ای که افراد هدفشان از دستیابی به کرسی‌های شورای شهر، چپاول منابع و ثروت شهر است و بازیگری‌شان را در غارت شهر می‌بینند. نتیجه این نوع مدیریت شهری، توسعه‌نیافتگی شهر است که در آن فقر و گرسنگی در شهر حاکم می‌شود و مردم هیچ نقشی در مدیریت و مشارکت شهر ندارند و فقط شهروندان، عنصری از شهر را تشکیل می‌دهند که در شهر در حال زندگی کردن هستند و این شوراها هستند که بر شهر و فضای شهر حاکم هستند و چشم‌انداز شهر را همان‌گونه‌ای که خود می‌خواهند، تبدیل می‌کنند و در قبال آن هم به شهروندان شهر که نمایندگان آن‌ها هستند، پاسخگو نیستند (طلا و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۳۳).

شورای شهر تهران، نهادی اثرگذار در توسعه و مناسبات شکل‌گرفته در این شهر است. شورای شهر اول تهران سال ۱۳۷۷ روی کارآمد و همه ۱۵ عضو آن اصلاح‌طلب بودند که به‌تدریج بر سر برخی منافع به ۲ گروه ۷ و ۸ نفره تقسیم شدند و بازی‌های سیاسی آن‌ها، شورا را به بن‌بست رساند. مزمین شدن این اختلافات و تعطیلی جلسات به همراه آبروریزی که روند اتفاقات برای اصلاح‌طلبان به همراه داشت موجب شد دولت اصلاحات و وزارت کشور حکم به انحلال و تعطیلی شورا بدهد.

به‌هرروی، شورای شهر تهران یکی از قوی‌ترین نهاد مردمی در اداره امور کلان‌شهر تهران است. این نهاد بنا به سطح و حوزه فعالیت‌هایش، طیف وسیعی از وظایف و مسئولیت‌ها را، اعم از امور اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، زیست‌محیطی و... بر عهده دارد. برخی از وظایف این نهاد نیز، بر اساس متن قانون تشکیلات و وظایف شوراها و انتخاب شهرداران مصوب سال ۱۳۷۵، ناظر بر مسئولیت‌های برنامه‌ریزی شهری آن است. اما شایان‌ذکر است نظام برنامه‌ریزی شهری ایران، هنوز نهاد شورای شهر تهران را به‌عنوان نهادی که قرار است در حوزه برنامه‌ریزی شهری عملکردهایی بر عهده داشته باشد، نپذیرفته است و جایگاه مشخصی برای فعالیت این نهاد در فرآیند برنامه‌ریزی شهری تدارک ندیده است. با نگاهی به فرآیند تهیه و تصویب طرح‌های توسعه شهری در ایران، این مسئله به‌خوبی روشن می‌شود. شورای شهر تقریباً در فرآیند تهیه هیچ‌کدام از طرح‌های توسعه شهری نقش نداشته است و طرح‌ها زمانی که تهیه‌شده‌اند و به نهایی‌ترین شکل خود رسیده‌اند، قبل از تصویب شورای عالی شهرسازی و معماری به شورای شهر فرستاده می‌شوند، تا تأیید شوند. مابقی عملکردهای شورای شهر در راستای طرح‌های محلی و توسعه شهری اغلب جنبه پیشنهادی دارد و ضمانت اجرایی محکمی در پس آن‌ها نیست (نبئی، ۱۳۹۱: ۱۳۸-۱۱۸).

شایان‌ذکر است نکته مهمی در مدیریت کلان‌شهر تهران وجود دارد که نیاز است آن را مطرح نماییم، این می‌باشد که مدیریت شهر تهران ارتباط سراسری با هیئت دولت و نمایندگان مجلس دارد به‌طوری‌که چون شهر تهران پایتخت کشور است، مدیریت آن را از احزاب حاکم بر مدیریت کشور انتخاب می‌کنند و این‌گونه نیست که شورای شهر تهران تنها در انتخاب شهردار نقش داشته باشند به‌طوری‌که اعضای شورای شهر هم با استفاده از قدرت نمایندگان مجلس و دولت

هم‌حزب خود قدرت و مدیریت شهر را به دست می‌گیرند که این زمینه‌ای شده است تا شورای شهر و شهرداری تهران به‌جای آنکه نماینده مردم باشد، کارگزار دولت و نمایندگان در مدیریت شهری شده است و به نفع آنان پروژه‌های شهری را انجام می‌دهد که می‌طلبد این نوع نگاه مدیریتی در تعیین شهردار در شورای شهر تهران تغییر یابد و این نشان از مناسبات قدرتی است که در شورای شهر و مدیریت شهری تهران وجود دارد.

ب) بازیگران ملی کلان‌شهر تهران

بازیگران ملی حاضر در فضای شهر تهران: بازیگران ملی از جمله بازیگران بلافصل در فضاهای شهری هستند. این بازیگران یا در فضای شهر ساکن و مستقر هستند نظیر نمایندگان دولت مرکزی یا اینکه در فضاهای خارج از شهر و در سایر فضاهای ملی قرار گرفته و به صورت‌های مختلف بر فضای شهرها تأثیرگذار هستند. نظیر وزارت کشور، وزارت مسکن و شهرسازی، شورای عالی شهرسازی و معماری، مجلس شورای اسلامی، دولت و هیئت‌وزیران، مجمع تشخیص مصلحت نظام، نیروهای نظامی و انتظامی، شورای عالی شهرسازی و معماری، شورای عالی اداری، وزارت کشور، استانداری، سازمان ثبت‌اسناد، سازمان اوقاف و امور خیریه، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، سازمان حفاظت محیط‌زیست، وزارت راه و شهرسازی، شرکت عمران شهرهای جدید، سازمان بازرسی کل کشور، دیوان عدالت اداری، شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، شرکت ملی گاز منطقه‌ای، شرکت مخابرات منطقه‌ای.

۱) هیئت دولت و وزارتخانه‌های تابع آن

امروزه دولت‌ها به دلایل متعددی به ایفای نقش در زمینه اقتصاد و سیاست شهری می‌پردازند و در حل مسائل مختلف شهری ناگزیر دخالت‌اند (اکبری، ۱۳۹۶:۳۰۲). درآمد رانتهی نفت، گسترش ساختار تشکیلات دولتی موجب گردید دولت نقش گسترده‌ای در نظام اقتصادی، اجتماعی و اداره امور شهرها داشته باشد (رهنمایی و کشاورز، ۱۳۸۹:۲۵). اما نقش دولت در تأمین منابع درآمدی شهرها با افزایش اندازه شهرها کاهش می‌یابد و بر اهمیت بخش خصوصی افزوده می‌شود (مشکینی و رحیمی، ۱۳۹۲:۱۰۷) که در این بین کلان‌شهر تهران به علت بزرگ بودن شهر از لحاظ وسعت و جمعیت دولت مرکزی در تأمین درآمد این شهر دخالتی ندارد اما در مدیریت آن دخالت دارد به طوری که شهرداری تهران به سپردن بسیاری از امور به بخش خصوصی توانسته مشکلات شهری را کنترل کند و دولت نه تنها بر کاهش این مشکلات کمک نکرده است بلکه با ایجاد چند مدیریتی در امور مدیریت کلان‌شهر تهران، زمینه ایجاد گسیختگی را فراهم آورده است و هرکدام از سازمان‌ها و وزارتخانه‌ها هم به تبع منابع و قدرتی که در اختیار دارند، بخشی از فضای شهر تهران را در اختیار خود دارند و تنها این وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها خدمات نمی‌دهند و امور شهری مربوط به خود را انجام نمی‌دهند بلکه شهرداری موظف است خدمات شایسته‌تری به محدوده‌هایی از شهر ارائه دهد که این سازمان‌ها و وزارتخانه‌ها در آنجا قرار دارند.

بنابراین، در شرایط کنونی و از بین عناصر "حکومتی - عمومی"، "حکومتی - دولتی"، "بخش خصوصی"، سازمان‌های غیردولتی" و افراد، اداره کلان‌شهر تهران بین دو نظام اداره ملی و محلی، یعنی عناصر دو دسته اول پراکنده شده است. دیگر عناصر گفته‌شده تأثیرگذاری چندانی در این زمینه ندارند. حتی مدیران محلی که تنها نهادهای انتخابی حکومت در سطوح تصمیم‌گیری کشور هستند نیز، استقلال عمل و اختیار کافی برای اداره یکپارچه قلمروی خود را ندارند؛ زیرا در قلمروی شهرداری نیز عناصر حکومتی - دولتی از وزن بالایی برخوردار هستند (آخوندی و همکاران، ۱۳۸۷:۱۴۶).

اما متأسفانه دولت‌ها برخلاف روال رایج در کشورهای توسعه‌یافته، مدیریت شهری را به چشم رقیب خود می‌بینند؛ درحالی‌که شهرداری‌های کلان‌شهرها که مسئولیت‌ها و هزینه‌های سنگینی برای مبارزه با ترافیک، آلودگی هوا، نوسازی بافت ناپایدار، توسعه خطوط و تجهیزات مترو، توسعه خطوط و ناوگان اتوبوس‌رانی، احداث بزرگراه‌ها، جمع‌آوری و دفع بهداشتی روزانه میلیون‌ها تن زباله شهری، توسعه فضای سبز و... را به عهده‌دارند اما از دسترسی به منابع لازم برای انجام به‌موقع طرح‌ها و برنامه‌هایی که بعضاً جنبه زیرساختی داشته باشند و نیازمند پشتیبانی دولت است محروم می‌مانند. مقاومت در برابر پرداخت سهم شهرداری‌ها از محل صندوق ذخیره ارزی برای توسعه ناوگان حمل‌ونقل عمومی، عدم پایبندی به تعهدات تأمین یارانه بلیت مترو و اتوبوس، مقاومت در برابر اصل ۴۴ قانون اساسی و اصول برنامه سوم و چهارم توسعه مبنی بر واگذاری بخشی از اختیارات دولت به شهرداری‌ها، پیشنهاد دولت برای در اختیار گرفتن مدیریت مترو از شهرداری تهران، مقاومت در برابر پرداخت سهم یارانه ناوگان حمل‌ونقل عمومی با اجرای طرح هدفمند کردن یارانه‌ها و این آخرین طرح که به واگذاری اختیارات ۲۲ شهردار تهران به ۲۲ فرماندار به ریاست معاون رئیس‌جمهوری به‌جای شهردار تهران حکایت دارد را می‌توان به‌عنوان مروری گذرا بر نوع رویکرد دولت به‌ویژه با شهرداری تهران قلمداد کرد (همشه‌ری آنلاین، ۱۳۹۸). که این نشان از آن دارد شهرهای ایران دارای خلأ مدیریتی هستند و شهرداری و فرمانداری عملاً به دلیل تصدی‌گری دولت تبدیل به ابزارهای ناکارآمدی شده‌اند. لذا یکی از مشکلات مدیریت شهری این است که همه خودشان را متولی می‌دانند و برای هر چیزی نظرهای متفاوتی وجود دارد و ارائه می‌شود، همین موضوع باعث کند شدن پیش‌روی تصمیم‌گیری‌ها می‌شود که در این بین نقش دولت در این تصمیم‌گیری‌ها چشمگیر است.

به‌هرروی، کلان‌شهر تهران پایتخت استراتژیک کشور کانون استقرار (ریاست جمهوری، هیئت دولت و وزارت بهداشت، وزارت درمان و آموزش پزشکی، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت امور اقتصاد و دارایی، وزارت آموزش و پرورش، وزارت ورزش و جوانان، وزارت راه و شهرسازی، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت امور خارجه، وزارت دادگستری، وزارت کشور، وزارت نفت، وزارت نیرو و بسیاری از سازمان‌های عریض و طویل این وزارتخانه‌ها) در سطح شهر تهران می‌باشد که با وجود حجم این تعداد وزارتخانه‌های مهم که هرکدام گوشه‌ای از سطح شهر تهران را فراگرفته‌اند و منابع مهم شهر در اختیار آنان است، متوجه می‌شویم که تنها شهرداری نمی‌تواند برای این شهر استراتژیک تصمیم‌گیری نماید بلکه مدیریت این شهر در سطح کلان‌تر صورت می‌گیرد و دولت به‌صورت مستقیم در مدیریت کلان‌شهر تهران نقش ایفا می‌کند. بر این اساس هیئت دولت نقش مهمی در مناسبات شکل‌گرفته از قدرت در کلان‌شهر تهران دارند که این قدرت رسمی به‌واسطه قانون در اختیار دولت مرکزی قرار گرفته است.

۲) نمایندگان مجلس شورای اسلامی

مجلس شورای اسلامی از نمایندگان ملت که به‌طور مستقیم و با رأی مخفی انتخاب می‌شوند؛ تشکیل می‌گردد (اصل ۶۲). مجلس شورای اسلامی حق تحقیق و تفحص در تمام امور کشور را دارد (چمنی، ۱۳۹۰: ۶۶). مجلس یازدهم تقریباً یک‌دست از اصولگرایان است. از ۲۹۰ نماینده مجلس قبل (مجلس دهم) ۲۴۸ نفر در انتخابات مجلس یازدهم نامزد شده بودند که بیشترشان یا رد صلاحیت شدند یا رأی نیاوردند و تنها ۵۶ نماینده از دوره قبل به دوره فعلی راه یافتند. در کل تعداد ۲۲۳ نفر از نمایندگان اصولگرایان، ۱۸ نفر از نمایندگان اصلاح‌طلبان و ۳۸ نفر از نمایندگان به‌صورت مستقل به

مجلس راه یافتند. همچنین در مجلس دهم ۴۲ درصد نمایندگان از لیست امید (اصلاح طلب)، ۲۹ درصد اصولگرا، ۲۲ درصد مستقل بودند که از ۲۹۰ نماینده مجلس شورای اسلامی ۳۵ نفر نماینده مردم تهران، ۱۹ نفر نماینده آذربایجان شرقی و ۱۹ نفر اصفهان، ۱۸ نفر نماینده خراسان رضوی، ۱۸ نفر خوزستان و ۱۸ نفر فارس، ۱۳ نفر نماینده گیلان، ۱۲ نفر نماینده آذربایجان غربی و ۱۲ نفر مازندران، ۱۰ نفر نماینده کرمان، ۹ نفر نماینده همدان و ۹ نفر نماینده لرستان، ۸ نفر نماینده سیستان و بلوچستان و ۸ نفر نماینده کرمانشاه، ۷ نفر نماینده اردبیل، ۷ نفر نماینده گلستان و ۷ نفر نماینده مرکزی، ۶ نفر کردستان، ۵ نفر نماینده زنجان و ۵ نفر نماینده هرمزگان، و هر کدام از استان‌های بوشهر، یزد، قزوین، سمنان، خراسان جنوبی، چهارمحال و بختیاری هر کدام ۴ نماینده، استان البرز و ایلام و قم هر کدام به ترتیب ۳ نماینده در مجلس شورای اسلامی دارند.

اما تهران خود به تنهایی ۳۰ نماینده در مجلس شورای اسلامی کرسی دارد که هر کدام از این نمایندگان به تنهایی دارای قدرت رسمی هستند که بر مناسبات قدرت در فضای شهر تهران اثرگذارند و همچنین حضور سایر نمایندگان در این کلان‌شهر بر جایگاه ژئوپلیتیکی این کلان‌شهر افزوده است. به طوری که بسیاری از نمایندگان سایر شهرها به جای حضور پررنگ‌تر در حوزه انتخابیه خود در این کلان‌شهر حضور دارند که وجود منابع و قدرت زمینه سکونت این نمایندگان را در این شهر فراهم آورده است که در پی آن هستند تا از منابع مالی موجود در پایتخت برای شهر حوزه انتخابیه خود امتیاز کسب کنند و یا برای حزب خود امتیازات ویژه‌ای را در مناسبات به دست بیاورند.

جایگاه برای بازیگری و مدیریت در کلان‌شهر تهران به اندازه‌ای زیاد است که نمایندگان مجلس در پی به دست آوردن هر چه بازیگری و نقش‌آفرینی بیشتر در این کلان‌شهر هستند. به طوری که نماینده مردم قم در مجلس شورای اسلامی، نمایندگی مردم در مجلس را رها کرده و جایگاه شهرداری تهران را انتخاب کرده است، زیرا شهردار تهران شدن، قدرت بسیار زیادی دارد و از سوی دیگر منابع بسیار زیادی در شهر در اختیار شهردار قرار خواهد گرفت و برای هم‌حزبی‌های بسیار جایگاه ویژه‌ای است. زیرا در شهرداری تهران ۸۰۰ پست مدیریتی وجود دارد که شهردار تهران می‌تواند از هم‌حزبی‌های خود برای این پست‌های مدیریتی دعوت به عمل آورد و عملاً بر مناسبات قدرت بر فضای شهر تهران تأثیرگذارند و با سایر بازیگران رقابت کنند.

یافته‌ها گویای آن است که نمایندگان مجلس به‌ویژه نمایندگان استان تهران در انتخاب مسئولین سازمان‌ها، ادارات و نهادها بسیار اثرگذارند به طوری که با حمایت نمایندگان اصول‌گرای مجلس یازدهم، شورای شهر تهران را اصول‌گرایان تشکیل دادند که از نمایندگان مجلس، شهردار تهران را برای بازیگری و ایفای نقش انتخاب کردند که این قدرت بازیگری اصول‌گرایان را در جهت ایفای نقش در کلان‌شهر تهران بیشتر کرده است. زیرا شهرداری تهران به منابع بسیاری در شهر تهران دسترسی دارد که این رویکرد عملاً سایر بازیگران را از دایره قدرت و کنشگری خارج کرده است.

۳) بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری

بانک‌ها در پی آن هستند تا در مناطق خوب شهرها، شعب داشته باشند و یا بتوانند موقعیت تجاری خوب شهرها را از آن خود کنند و در آن مناطق سرمایه‌گذاری کنند. اما هدف دیگر بانک‌ها این است که دارایی خود را در جایی سرمایه‌گذاری کنند که پتانسیل افزایش قیمت داشته باشد و نسبت به تسهیلاتی که می‌دهند، سود بیشتری ببرند. پس بانک‌ها در گام نخست به دنبال کسب سود هستند و در مناسبات شهری در پی ایجاد رابطه‌هایی هستند که بتوانند به منابع مالی و جغرافیایی بیشتری دسترسی پیدا کنند. از این رو، افزایش قیمت مسکن در کلان‌شهر تهران بیش از شهرهای دیگر و در مناطق بالای تهران بیشتر از مناطق پایین و متوسط است. پس خرید مسکن توسط بانک‌ها در مناطق بالای

شهر نوعی سرمایه‌گذاری است که دو دهه است بانک‌ها و مؤسسات مالی به‌جای آنکه پشتوانه‌ای برای رونق تولید در کشور باشند و یا از تولیدکنندگان حمایت کنند، خود وارد عرصه شده و منابع مالی خود را با خرید زمین، خانه، برج و واحدهای تجاری چندین برابر می‌کنند. همچنین این منابع مالی در بانک‌ها زمینه ایجاد روابطی را میان مدیران بانک‌ها با برخی از کارخانه‌داران و یا نهادهای دولتی فراهم آورده تا بتوانند به قدرت بیشتری در شهر دست یابند.

لذا آن چیزی که مشهود است یکی از عوامل گرانی بازار مسکن به بنگاه‌داری بانک‌ها و نقش و سرمایه‌گذاری آن‌ها در این بازار بازمی‌گردد. در واقع بانک‌ها با وارد کردن منابع مالی خود به بازار مسکن باعث افزایش نقدینگی در این بازار و به تبع آن، افزایش قیمت مسکن شدند که متأسفانه این روند نادرست سال‌ها در کشور به‌ویژه کلان‌شهر تهران ادامه داشته است. به طوری که سود تسهیلات بانکی بین ۱۸ تا ۲۵ درصد است. اما افزایش قیمت مسکن بالاتر از این است. پس بانک‌ها ترجیح می‌دهند به‌جای پرداخت تسهیلات با سود ۲۵ درصد وارد سرمایه‌گذاری املاک مسکونی و تجاری شوند و خود بتوانند از این تورمی که بر املاک وارد می‌شود سود سرشاری به دست بیاورند. در این بین کلان‌شهر تهران که واحد مرکزی بسیاری از بانک‌های دولتی و خصوصی است و بسیاری از قانون‌گذاری این بانک‌ها در این شهر انجام می‌شود، می‌طلبد که جریان مناسبات قدرت در کلان‌شهر تهران به‌گونه‌ای رقم خورده شود که بانک‌ها کمترین زیان را از معاملات ببرند و به‌نوعی قربانیان مناسبات با بانک‌ها تولیدکنندگان و وام‌گیرندگان باشند و بانک‌ها هیچ لطمه‌ای نبینند. لذا این جریان زمینه‌ای شد که از ابتدای دهه ۹۰ بانکداری مورد انتقاد جدی قرار گرفت و بانک مرکزی سعی کرد مانع ورود بانک‌ها به بخش مسکن شود و اجازه ندهد آن‌ها بیش از این زمین و مستغلات بخرند. اما بانک‌ها برای دور زدن این تلاش بانک مرکزی، اولاً اقدام به خرید شعب بانکی و واحدهای اداری کردند. دوماً بخش مهم تسهیلات خود را به مؤسسات و بنگاه‌های وابسته به خود پرداخت می‌کنند. تسهیلاتی که کمک می‌کند شرکت‌های زیرمجموعه و وابسته به بانک‌ها وارد ساخت‌وساز و بخش مسکن شوند.

اما روی دیگر این سکه هم می‌توان این‌گونه پنداشت که همکاری و تعامل تعدادی از بانک‌ها و مؤسسات اعتباری با شهرداری و مدیریت شهری کلان‌شهر تهران در تأمین منابع مالی و جلب مشارکت بخش‌های خصوصی برای توسعه زیرساخت‌های شهری، مؤثر و نتیجه‌بخش بوده و می‌تواند در تأمین منابع مالی شهرداری به‌منظور توسعه و گسترش پروژه‌های عمرانی که در راستای خدمت‌رسانی به شهروندان صورت می‌گیرد، سهم قابل توجهی داشته باشد که در این بین بانک‌ها به‌عنوان یک بازیگر قدرتمند می‌باشند که منابع مالی بسیاری را در اختیار دارند و می‌توانند موتور محرکه توسعه کلان‌شهر تهران باشند.

لذا بانکداری به‌اندازه‌ای ایجاد قدرت می‌نماید که بسیاری از سازمان‌ها و نهادها برای خود ایجاد بانک کرده‌اند و برای خود تولید ثروت می‌کنند که این‌گونه بانکداری می‌تواند زیان‌های جدی در مناسبات شهری ایجاد کند و بر قدرت سازمان‌های شهری بی‌افزاید.

در نهایت بانک‌ها و مؤسسات مالی در کلان‌شهر تهران به‌عنوان بازیگران مهمی هستند که با دسترسی به منابع مالی فراوان برای خود قدرت بسیاری کسب کرده‌اند و هرکدام از بانک‌ها می‌توانند بخشی از فضای شهر تهران را به نفع خود تغییر دهند و ارتباط بانک‌ها با سرمایه‌داران شهری بر قدرت این بانک‌ها می‌افزاید که زمینه‌ای می‌شود تا با کمک سرمایه‌داران و سرمایه‌گذاری در پروژه‌های تجاری شهر برای خود کسب ثروت کنند و فضای شهر تهران را به سود خود و سرمایه‌داران تغییر دهند و از آن‌جهت که بسیاری از سازمان‌ها و نهادهای شهری به بانک‌ها بدهکار هستند، به‌سادگی نمی‌توانند جلوی تخلفات بانک‌ها را در شهر بگیرند و دستیابی به این منابع مالی زمینه قدرتی فراوان برای بانک‌ها و

مدیران مرکزی بانک‌ها در کلان‌شهر تهران فراهم ساخته است.

۴) احزاب و گروه‌های سیاسی

امروزه فضای شهر عرصه تجلیگاه فعالیت‌های بازیگران متعددی است. از این‌رو، احزاب سیاسی یکی از بازیگران تأثیرگذار و مهم بر سرنوشت شهرها هستند. امروزه احزاب سیاسی از چنان برجستگی و جایگاهی برخوردارند که در میان آشفتگی‌ها به راحتی قابل تشخیص‌اند. همچنین گروه سازمان‌یافته شهروندانی است که دارای نظریات سیاسی مشترک‌اند و همواره می‌کوشند تا در سطوح مختلف محلی، ملی و حتی بین‌المللی تأثیر بگذارند و بتوانند برای خود قدرت سیاسی کسب نمایند و ایدئولوژی خود را بر فضاهای جغرافیایی که شهروندان در آن حضور دارند، بر آن‌ها غالب نمایند (جان‌پرور و قربانی سپهر، ۱۳۹۶: ۱۲۴). واضح است که مرکزیت فعالیت احزاب سیاسی در شهرهاست. از یک‌سو، نیروهای انگیزشی مستقر در آن، عناصر و عوامل انسانی و کالبدی فضا و جریان‌ات و شبکه‌ها را به سوی خود جذب می‌کنند و از دیگر سو، نقطه مرکزی برای پخش پدیده‌ها، فرمان‌ها و اعمال اراده سیاسی در نقاط مختلف شهر و حتی به‌عنوان مرکز پخش اراده سیاسی در نقاط مختلف کشور محسوب می‌شوند (رحیمی، ۱۳۷۹: ۶۵). از طرف دیگر، احزاب به‌مثابه ابزارهای سیاسی و تبادل منابع و ارزش‌ها، شکل بخشیدن به فرهنگ سیاسی و تأثیر بر جامعه‌پذیری سیاسی به شمار می‌روند که در زندگی سیاسی - اجتماعی، کارکرد مؤثری دارند و به‌عنوان پل‌های ارتباطی در جامعه، رفتارها و عملکردهای سیاسی شهروندان را به تدریج در جهتی سوق می‌دهند که تنش‌ها و تعارضاتی که در هر جامعه‌ای وجود دارند، قبل از تبدیل به بحران، مهار و کنترل شود (عیوضی، ۱۳۸۵: ۷۸). بنابراین، هدف از پرداختن به کانون‌ها و احزاب سیاسی شهر، نشان دادن اهمیت وجودی آن‌ها به‌عنوان یکی از بازیگران مهم شهر در عصر حاضر، که همواره شهر را تحت تأثیر نیرو و اراده خود قرار می‌دهند، می‌باشد.

بی‌شک پس از پیروزی انقلاب اسلامی، امکان ظهور و بروز احزاب فراهم شد و احزاب و گروه‌های سیاسی با اندیشه‌ها و افکار مختلف ظاهر شدند و به ایفای نقش سیاسی پرداختند. گرچه در سال‌های اولیه، احزاب از قاعده‌مندی برخوردار نبودند، اما تشکیل سریع نهادهای نظام و تثبیت پایه‌های انقلاب، امکانی برای قاعده‌مند کردن احزاب فراهم آورد. در قانون اساسی نیز به این مسئله توجه و امکان فعالیت احزاب و نحوه آن مشخص شد. بین سال‌های ۵۷ تا ۶۰ احزاب در ایران با تکتک فراوان ظهور کردند و نهایتاً هم بر اساس شرایط جنگ و تحولات دیگر، موقعیت خود را از دست دادند. در ابتدای انقلاب اسلامی، گروه‌ها و احزاب با اعلام انتشار نشریه و ارگان مطبوعاتی، دیدگاه‌های خود را بیان می‌کردند و در این دوره آشفته، کارکردهای خود را در قالب چانه‌زنی و فعالیت برای کسب قدرت آغاز کردند. پس از تدوین قانون اساسی و تأیید آن، می‌بایست احزاب، دارای مرام‌نامه و اساسنامه می‌شدند؛ از این‌رو برخی از احزاب حذف شده و بعضی دیگر همچنان فعال بودند تا این‌که به تنازعات میان احزاب در سال ۶۰ می‌رسیم که نهایتاً تعطیلی احزاب را در این دوره شاهد هستیم (انصاری و همکاران، ۱۳۹۶: ۳۲۴).

جایگاه احزاب سیاسی در ایران به‌اندازه‌ای پررنگ است که در انتخابات شورای شهر تهران در سال ۱۴۰۰ و یا انتخابات مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۹۸ خود را نمایان ساخت. به طوری که اکثریت کرسی‌های مجلس و شورای شهر تهران از آن اصول‌گرایان شد و به عبارتی این گروه قدرت را در شهر تهران در دست گرفتند و به بازیگری می‌پردازند. این نشان از آن دارد که حزب اصول‌گرایان توانستند اعتماد اکثر شهروندان تهران را به خود کسب کنند و نماینده آنان در مجلس و شورای شهر شوند.

اما در دوره گذشته شورای اسلامی شهر تهران، اعضای آن از طریق اعلام لیست یکی از احزاب سیاسی کشور به این

شورا راه پیدا کرده بودند. در نگاه اول هماهنگی و همبستگی حزبی و سیاسی اعضای شورا به عنوان نقطه قوت جهت انتخاب شهردار مورد نظر خود از یک سو و اتفاق نظر بر سر برنامه‌های راهبردی مدنظر این شورا بدون وجود مانع یا رقیب احتمالی برای اجرا تلقی می‌شد. نکته قابل توجه در عملکرد شورای منتصب به اصلاح‌طلبان، تأکید آن‌ها بر نظارت و بازگرداندن شورا به جایگاه اصلی خود بود. این اعتقاد از اینجا نشأت می‌گرفت که آن‌ها ادعا می‌کردند شورای شهر قبلی توسط شهردار در بسیاری از موارد دور زده شده است. گام بعدی این حزب، ایجاد اتاق شیشه‌ای مدیریت شهری و راه‌اندازی سامانه شفافیت بود تا بیش از پیش حسن نیت خود برای اداره شهر به شیوه معقول را نشان دهند. پرونده‌های رانت و فساد شورا و شهرداری در دوره قبل افشا شدند که مهم‌ترین آن‌ها املاک نجومی (املاکی که با تخفیف زیاد و به صورت اقساط به عده‌ای واگذار شده بود و همچنین املاک شهرداری که در تصاحب مدیران دوره قبل شهرداری بود و حاضر به بازگرداندن آن نبودند) و قراردادهای با رقم بالا با ارگان‌های نظامی بود. انتخابات شورای ۱۴۰۰ در حالی برگزار شد که لیست شورای ائتلاف انقلاب اسلامی موفق شد تا حداکثر کرسی‌های شهری تهران را از آن خود کند و به این ترتیب حضور دیگر افراد با سلیقه‌های متفاوت در ششمین دوره شورای شهر نیز به حداقل رسید.

همچنین این احزاب سیاسی در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۴۰۰ هم نقش مهمی ایفا کردند. به طوری که آقای رئیسی با ائتلاف بسیار زیاد از سایر رقبای انتخاباتی خود با حمایت عموم مردم ایران و به ویژه ائتلاف شورای انقلاب اسلامی (اصول‌گرایان) توانستند به عنوان رئیس‌جمهور ایران انتخاب شوند. لذا این نقش‌آفرینی جایگاه و قدرت احزاب سیاسی در ایران را می‌رساند که در هر دوره یک حزب با جلب اعتماد عمومی مردم به ویژه شهروندان کلان‌شهر تهران توانسته قدرت را به دست گیرد.

ج) بازیگران فراملی کلان‌شهر تهران

بازیگران فراملی اثرگذار بر فضای شهر تهران: اشاره به بازیگرانی دارد که فراسوی مرزهای کشور قرار دارند و به صورت‌های مختلف نظیر ایجاد شعبات، دفتر، حمایت از گروه‌های خاص، سازمان‌های بین‌المللی، بانک‌های بین‌المللی، شرکت‌های چندملیتی و... در فضای شهرها به بازیگری و نقش‌آفرینی می‌پردازند. از جمله بازیگران ژئوپلیتیکی فراملی می‌توان به سفارتخانه‌ها اشاره کرد.

سفارتخانه‌ها

یکی از مسائلی که در دوره‌های مختلف واکنش مختلف احزاب و جریان‌های سیاسی را در ایران برانگیخته، مسئله مداخله سفارتخانه‌ها در تحولات کشور می‌باشد که در تلاش هستند بر شدت این تحولات بیفزایند که این مداخلات از ابتدای دهه ۴۰ از سوی سفارتخانه آمریکا در تهران آغاز شد و تا سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی تداوم داشت. به عبارتی از آن جهت که کشور ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی توسط کشورهای غربی تحریم گشت، عملاً بسیاری از سفارتخانه‌های غربی برای فشار وارد کردن به تحریم‌ها علیه ایران، اقدام به ایجاد تحولات داخلی با در دست داشتن نیروهایی کرده‌اند که به نمونه‌ای از آن اشاره می‌نماییم که شرایط کشور را تا چندین ماه امنیتی کرد.

سفارت انگلیس پیشینه‌ای طولانی در اعمال خباثت علیه مردم ایران دارد که یکی از آن نمونه‌ها به سال ۱۳۸۸ برمی‌گردد. سفارت انگلیس افرادی را تحت پوشش نیروهای محلی در بین اغتشاشگران می‌فرستاد و مطالب مورد نظر خود را هم به آن‌ها و هم به جامعه القا می‌کرد. از دیگر فعالیت‌های دیپلمات‌های انگلیسی، تلاش برای یافتن مرتبانه در ستاد نامزدها بود که در این زمینه آقای «الکس پینفیلد» دبیر اول سیاسی سفارت انگلیس با برخی اعضای ستاد انتخاباتی

نامزدها در تهران ملاقات‌هایی داشت و دبیر دوم سفارت هم تحت پوشش توریست به ستاد انتخاباتی چند تن از نامزدهای دوره دهم ریاست جمهوری رفت. از دیگر برنامه‌ها، ملاقات دبیر اول سفارت انگلیس با برخی اعضای حزب اعتماد ملی و دفاتر تبلیغاتی یکی از نامزدها بود که در این چارچوب با برخی مسئولان این ستاد درباره مسائل مربوط به انتخابات و اغتشاشات بعدازآن تماس‌هایی داشتیم. بعد از انتخابات و با اعلام نتیجه انتخابات مبنی بر پیروزی احمدی‌نژاد، این نتیجه برای سفارت انگلیس بهت‌آور و باعث شگفتی بود، سفارت انگلیس موضوع ادعای تقلب از سوی یکی از طرفین انتخابات را تعقیب می‌کرد. لذا ذر پی این دخالت‌ها، حمله به سفارت بریتانیا در تهران در سه‌شنبه ۸ آذر ۱۳۹۰ توسط برخی از بسیجیان صورت گرفت. این افراد وارد ساختمان سفارت شدند، پرچم بریتانیا را پایین کشیدند و بعضی مدارک را از درون ساختمان سفارتخانه به بیرون پرتاب کردند. در اقدامی مشابه و در حمله به باغ سفارت بریتانیا در منطقه قلهک، ۶ کارمند انگلیسی به گروگان گرفته شدند که پس از چند ساعت و با حضور پلیس دیپلماتیک آزاد شدند. همچنین «رابرت مک‌ایر» سفیر انگلیس در تهران در رفتاری نامتعارف و خلاف عرف دیپلماتیک، در اجتماع گروهی از مردم تهران در مقابل دانشگاه امیرکبیر در اعتراض به سانحه سقوط هواپیمای مسافری خطوط هوایی اوکراین در سال ۱۳۹۸ شرکت کرده بود که این نشان از آن دارد که در تحولات داخلی ایران به‌ویژه در تهران، سفارتخانه‌ها نقش مهمی ایفا می‌کنند و سعی بر آن دارند با قدرتی که در اختیار دارند بر مناسبات قدرت در کلان‌شهر تهران اثر گذارند و از این قدرت در جهت ناامن کردن شهرهای کشور استفاده نمایند.

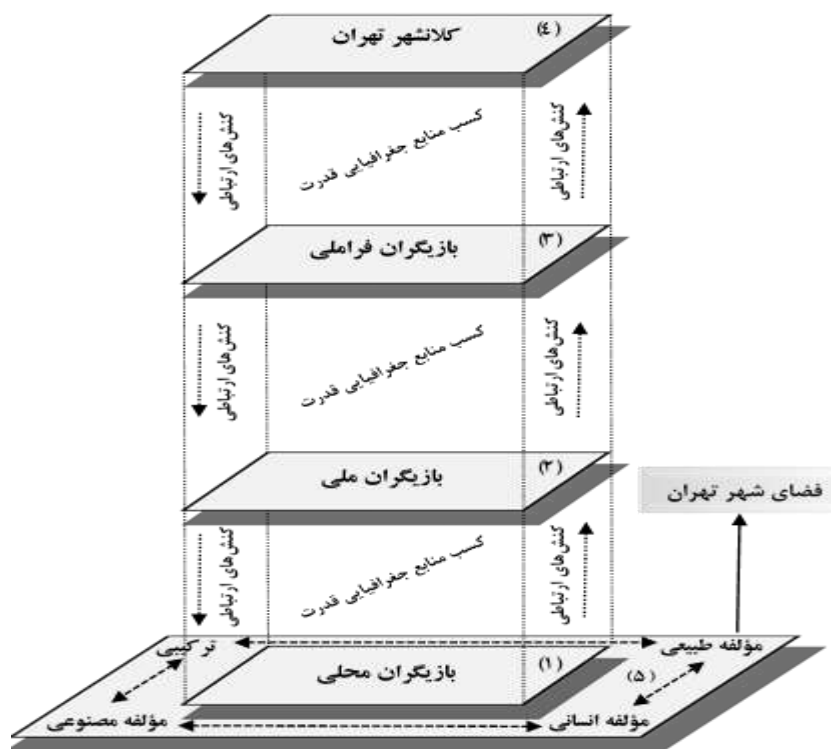
نتیجه‌گیری

بنابراین، مبتنی بر تحلیل توزیع فضایی بازیگران قدرت در کلان‌شهر تهران می‌توان به این پرسش مهم که برای بسیاری از اندیشمندان پیش‌آمده در خصوص اینکه چه نهادی باید تهران را به معنی وسیع اداره کند، پاسخ داد؟ در اداره کلان‌شهر تهران به دلیل پایتخت بودن و قرار گرفتن بازیگران ژئوپلیتیکی بسیار در آن و اینکه هرکدام از این بازیگران تعدادی از منابع قدرت کلان‌شهر تهران را در اختیار دارند و این منابع در اختیار بازیگران دیگر نبوده و هر بازیگر مبتنی بر منابعی که در اختیار دارد قدرت اثرگذاری بر جریان‌های شهری دارد که اگر آن منابع را در اختیار سایر بازیگران قرار ندهد آن بازیگران در مدیریت خود دچار مشکل خواهند شد. بدین ترتیب، یک سازمان به‌تنهایی نمی‌تواند کلان‌شهر تهران را مدیریت کند بلکه مدیریت کلان‌شهر تهران مبتنی بر مناسباتی است که میان بازیگران در فضای شهر شکل می‌گیرد که اگر این مناسبات قدرت بر پایه همکاری و همگرایی باشد، مدیریت کلان‌شهر تهران مبتنی بر منابعی که هرکدام از بازیگران در اختیار دارند تا به شهروندان خدمات دهند، بسیار نظام‌مندتر خواهد بود و پایتخت توسعه خواهد یافت و اگر مناسبات قدرت بر پایه رقابت و سلطه میان بازیگران باشد، مدیریت کلان‌شهر تهران به‌سختی امکان‌پذیر خواهد بود. بر این بنیاد، مدیریت کلان‌شهر تهران تنها به عهده یک سازمان نمی‌تواند باشد زیرا جریان توزیع فضایی قدرت در کلان‌شهر تهران متفاوت است و هر بازیگر دارای قدرت مختص به خود است که می‌تواند اثرگذار باشد یا از سایر بازیگران تأثیر پذیرد که در این بین نیاز است شکل مناسبات را بازیگران بر پایه همکاری بنا گذارند تا کلان‌شهر تهران روند توسعه پایدار را طی نماید و از بسیاری بحران‌ها و چالش‌هایی که از درهم تنیدگی مناسبات به وجود آمده، رهایی یابد.

بنابراین، نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که پایتخت سیاسی ایران (کلان‌شهر تهران) توسط سازمان‌ها و نهادهای بسیاری مدیریت و راهبری می‌شود و به‌تنهایی یک سازمان تصمیم‌گیرنده نهایی نیست زیرا هرکدام از این سازمان‌ها

بخشی از فضاهای شهری و منابع کلان‌شهر تهران را با قدرتی که در دست دارند، در اختیار گرفته‌اند و آن منابع را جهت کسب سود و منفعت مدیریت می‌کنند که در این بین سازمان‌های دیگر نمی‌توانند تعیین و تکلیفی برای آن بخش از فضاهای شهری که تحت اختیار یک سازمان دیگر است، داشته باشند که این نشان می‌دهد هرکدام از بازیگران محلی و ملی بر اساس جایگاهی که در اختیار دارند، قدرت کسب کرده‌اند و بر مناسبات قدرت در کلان‌شهر تهران اثر می‌گذارند. حتی این قدرت به‌اندازه‌ای است که بازیگران ملی، بازیگران محلی همسو خود را برای مدیریت شهری کلان‌شهر تهران انتخاب می‌کنند و از طریق آن بازیگران، منافع خود را دنبال می‌کنند که چندین سال است سرنوشت انتخابات سیاسی ایران و کلان‌شهر تهران در مناسبات قدرت با یکدیگر گره‌خورده است.

در نهایت همه بازیگران کلان‌شهر تهران را نمی‌توان به‌عنوان بازیگران ژئوپلیتیکی مدنظر قرار داشت زیرا جهت کنشگری در فضای شهر تهران بازیگران نیازمند داشتن قدرت یا به عبارتی منابع قدرت آفرین هستند که در این بین در میان بازیگران محلی (برج‌سازان، شهرک‌سازان و صاحبان پاساژهای تجاری؛ صاحبان کارخانه، صنایع و شرکت‌های تجاری بزرگ و بیمه؛ استانداری؛ فرمانداری؛ شهرداری و شورای شهر) به‌عنوان بازیگران ژئوپلیتیکی کلان‌شهر تهران در سطح محلی می‌باشند. در میان بازیگران ملی (هیئت دولت و وزارتخانه‌های تابع آن؛ نمایندگان مجلس، بانک‌ها و مؤسسات مالی؛ قوه قضائیه؛ احزاب سیاسی و سازمان صداوسیما) از جمله بازیگران ژئوپلیتیکی کلان‌شهر تهران محسوب می‌شوند که بیشترین نقش و اثرگذاری را بر مناسبات قدرت در کلان‌شهر تهران دارند که در این مناسبات نشان داد که حتی این قدرت به‌اندازه‌ای است که نماینده مجلس به‌عنوان ساکن‌دار مدیریت شهری تهران در شهرداری منصوب می‌شود. بر این بنیاد، سایر بازیگران به دلیل نداشتن قدرت و منابع قدرت زا، از بازیگری کمتری در مناسبات قدرت در کلان‌شهر تهران برخوردارند و یا نمی‌توانند در جریان این مناسبات وارد شوند و به‌نوعی فاقد هرگونه قدرتی می‌باشند.

شکل ۱. لایه‌بندی زیست شهری بازیگران ژئوپلیتیکی کلان‌شهر تهران

بر پایه شکل بالا در توزیع فضایی قدرت در کلان‌شهر تهران، بازیگران محلی برای آنکه بتوانند قدرت اثرگذاری بیشتر داشته باشند و بتوانند به قدرت دست یابند و بر سایر بازیگر آن‌هم سطح خود تأثیرگذارند، نیازمند آن هستند که با بازیگران ملی و حتی فراملی ارتباط داشته باشند تا بتوانند در فرایند قدرت تأثیرگذار باشند. همچنین در جریان قدرت و کنشگری کلان‌شهر تهران نیز بازیگران ملی نیز جهت دستیابی به اهداف خود در رسیدن به قدرت و دستیابی بی‌جایگاه‌های قدرت نیازمند بهره‌گیری و همکاری با بازیگران محلی نیز می‌باشند تا بتوانند از ظرفیت این بازیگران در مناسبات قدرت شکل‌گرفته در کلان‌شهر تهران اثرگذار باشند. همچنین بازیگران فراملی نیز به‌صورت مقطعی جهت رسیدن به اهداف خود که برای آینده برنامه‌ریزی کرده‌اند نیز از بازیگران ملی و محلی نیز استفاده می‌کنند و مناسبات را بر پایه همکاری بنا می‌نهند. بنابراین در کلان‌شهر تهران منابع قدرت پراکنده می‌باشد و هرکدام از بازیگران به بخشی از این منابع دسترسی دارند به‌طوری‌که بازیگران برای آنکه بتوانند به منابع سایر بازیگران جهت رسیدن به اهداف خود در کلان‌شهر تهران دست یابند، زمینه مناسبات را با سایر بازیگران فراهم می‌سازند تا بتوانند با بهره‌گیری از ظرفیت منابع موجود در اختیار سایر بازیگران در مناسبات خود بیشترین استفاده را برده و به اهداف خود که در آینده مناسبات قدرت در کلان‌شهر تهران برنامه‌ریزی کرده‌اند، دست یابند.

تشکر و قدردانی

نویسندگان بر خود لازم می‌دانند از صاحب‌نظرانی که با بیان نظرات خود بر پُربارتر شدن این مقاله تأثیرگذار بوده‌اند، و همچنین دانشگاه خوارزمی و مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران که با حمایت‌های مادی و معنوی خود، زمینه به ثمر رسیدن این مقاله را فراهم ساخته، تشکر و قدردانی نمایند.

منابع

- ۱) ابراهیم‌زاده، عیسی؛ موسوی، میرنجف و باقری کشکولی، علی. (۱۳۹۵). بررسی میزان تأثیرگذاری جابجایی برخی از کارکردهای شهر تهران در ساماندهی وضعیت پایتخت ایران. *فصلنامه ژئوپلیتیک*، ۱۲ (۱)، ۱۶۵-۱۳۶.
- ۲) اکبری، غضنفر. (۱۳۸۵). سرمایه اجتماعی و حکمرانی شهری. *فصلنامه تحقیقات جغرافیایی*، ۲۱ (۸)، ۱۳۵-۱۵۳.
- ۳) انصاری، زهرا؛ حسین پور مطلق، مهدی و قربانی سپهر، آرش. (۱۳۹۷). دیدگاهی نوین به مشارکت سیاسی در ایران (با تأکید بر نقش فضای سایبر در انتخابات ریاست جمهوری دوره دوازدهم). تهران: انتشارات انجمن ژئوپلیتیک ایران.
- ۴) ایمانی شاملو، جواد؛ رفیعیان، مجتبی و داداش پور، هاشم. (۱۳۹۵). سوداگری شهری و واگرایی فضایی تحولات فضایی کلان‌شهر تهران مبتنی بر اقتصاد نفت. *فصلنامه ژئوپلیتیک*، ۱۲ (۱)، ۱۳۵-۱۰۴.
- ن‌آخوندی، عباس؛ برک پور، ناصر؛ اسدی، ایرج؛ بصیرت، میثم و طاهرخانی، حبیب‌الله. (۱۳۸۷). آسیب‌شناسی مدل اداره امور شهر در ایران. *پژوهش‌های جغرافیای انسانی*، ۴۱ (۶۳)، ۱۵۶-۱۳۵.
- ۶) پرهیزکار، اکبر و کاظمیان، غلامرضا. (۱۳۸۴). رویکرد حکمروایی شهری و ضرورت آن در مدیریت منطقه کلان‌شهری تهران. *فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی*، ۵ (۱۶)، ۴۹-۲۹.
- ۷) پیشگاهی فرد، زهرا؛ قالیباف، محمداقرا؛ مرادی نیا، سجاد و مومنی، حمیده. (۱۳۹۲). آسیب‌شناسی توزیع فضایی قدرت سیاسی در کلان‌شهر تهران با تأکید بر حکمروایی شهری. *فصلنامه بین‌المللی جغرافیا*، ۱۱ (۳۸)، ۹۳-۱۱۲.
- ۸) جان‌پرور، محسن و آرش قربانی، سپهر. (۱۳۹۶). ژئوپلیتیک شهری. تهران: انتشارات انجمن ژئوپلیتیک ایران.
- ۹) چمنی، شهناز. (۱۳۹۰). بررسی ساختار حقوقی و اجتماعی قدرت در جمهوری اسلامی ایران و تحولات آن در دهه اول انقلاب.

- پایان نامه کارشناسی ارشد، به راهنمایی فاطمه شکوهی آذر دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکز، دانشکده علوم سیاسی.
- ۱۰) رحیمی، حسین. (۱۳۷۹). نقش احزاب در مسائل امنیتی. *فصلنامه مطالعات راهبردی*، ۲ (۴)، ۱۴۶-۱۲۷.
- ۱۱) رهنمایی، محمدتقی و کشاورز، مهناز. (۱۳۸۹). بررسی الگوی حکمروایی خوب و نقش دولت در مدیریت و اداره امور شهرهای ایران. *فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی منطقه‌ای*، ۱ (۱)، ۵۵-۲۳.
- ۱۲) شکفته، احمد. (۱۳۹۳). *رابطه بین مدیریت و موفقیت در مدیران شهرداری تهران*. پایان نامه کارشناسی ارشد به راهنمایی عبدالرضا امیرتاش، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.
- ۱۳) طلا، حسین؛ متقی، افشین؛ قربانی سپهر، آرش. (۱۳۹۸). *دیپلماسی و مدیریت سیاسی شهر (مفاهیم، الگوها و مناسبات در فضای شهر)*. تهران: انتشارات انجمن جغرافیای ایران.
- ۱۴) طلا، حسین؛ محمودزاده، امیر و زیاری، کرامت‌الله. (۱۴۰۰). ارزیابی کارایی پیشنهادی میز خدمت در مدیریت کلان‌شهرها از منظر حکمروایی خوب شهری (نمونه پژوهی: کلان‌شهر تهران). *نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، ۲۱ (۶۱)، ۳۷۱-۳۹۳.
- ۱۵) عبدی، عطاءالله و مردعلی، محسن. (۱۳۹۲). *الزامات ژئوپلیتیک مدیریت شهری*. دانش شهر، شماره ۱۹۵، مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران.
- ۱۶) عزیزی، محمدمهدی؛ ابویی اردکان، محمد و نوری، نسرين. (۱۳۹۱). بررسی نقش کنشگران و ابزارهای مدیریت شهری در یکپارچگی مدیریت کلان‌شهر تهران. *فصلنامه هویت شهر*، ۶ (۱۰)، ۱۶-۵.
- ۱۷) عبوضی، محمدرحیم. (۱۳۸۵). *مشارکت سیاسی در جمهوری اسلامی ایران*. تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- ۱۸) غلامی، مهدی. (۱۳۹۵). *بررسی تأثیر مسئولیت اجتماعی بر تعهد سازمانی (مطالعه موردی: فرمانداری قم)*. پایان نامه کارشناسی ارشد به راهنمایی محمدرضا ربیعی مندجین، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران مرکزی.
- ۱۹) متقی، افشین؛ طلا، حسین و قربانی سپهر، آرش. (۱۳۹۹). پردازش فلسفی - مفهومی حق به شهر از منظر مدیریت شهری. *پژوهش‌های جغرافیای انسانی*، ۵۲ (۴)، ۲۱-۱.
- ۲۰) مشکینی، ابوالفضل و رحیمی، حجت‌الله. (۱۳۹۲). تحلیل مفاهیم فضا و دولت در نظریه دولت و شهرنشینی در ایران. *فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا*، ۱۷ (۴)، ۸۷-۱۱۰.
- ۲۱) نبی، صباح. (۱۳۹۱). *ارزیابی عملکرد دوره سوم شورای شهر تهران بر اساس وظایف و اختیارات قانونی آن در حوزه برنامه‌ریزی شهری*. پایان نامه کارشناسی ارشد، به راهنمایی ناصر برک پور، دانشگاه هنر.
- ۲۲) نژاد بهرام، زهرا و جلیلی، سید مصطفی. (۱۳۹۹). تبیین مفهوم «قدرت شهر» و اثرات آن در فرآیندهای توسعه شهر تهران. *فصلنامه معماری و شهرسازی آرمان شهر*، ۱۳ (۳۳)، ۲۷۸-۲۶۷.

References

- 1) Abdi, A., & Mardali, M. (2014). *Geopolitical Requirements of Urban Management*. Daneshshahr, 195, Tehran Center for Studies and Planning. [In Persian].
- 2) Akbari, G. (2006). Social Capital and Urban Governance. *Geographical Research Quarterly*, 21 (8), 135-153. [In Persian].
- 3) Akhoondi, A., Barakpour, N., Asadi, I., Basirt, M., & Taherkhani, H. (2009). Pathology of the Urban Affairs Management Model in Iran. *Human Geography Research*, 41 (63). 135-156. [In Persian].
- 4) Ansari, Z., Hosseinpour Motlagh, M., & Gorbani Sepehr, A. (2019). *A New Perspective on Political Participation in Iran (with Emphasis on the Role of Cyberspace in the Twelfth Presidential Election)*. Tehran: Publications of the Geopolitical Association of Iran. [In Persian].
- 5) Auerbach, G. (2012). Urban Politics and public policy – Looking back and going forward:

- project Renewal, in one Israel city. *Cities*, 31, 197-207.
- 6) Azizi, M. M., Aboui Ardakan, M., & Nouri, N. (2012). A Study of the Role of Actors and Urban Management Tools in the Integration of Tehran Metropolis Management. *Journal of City Identity*, 6 (10), 5-16. [In Persian].
 - 7) Chamani, S. (2011). *A Study of the Legal and Social Structure of Power in the Islamic Republic of Iran and Its Developments in the First Decade of the Revolution*. M.Sc. Thesis, under the guidance of Fatemeh Shokouhi Azar, Islamic Azad University of Tehran, Faculty of Political Science.
 - 8) Ebrahimzadeh, I., Mousavi, M. N., & Bagheri Kashkoli, A. (2016). Study of the Effectiveness of Relocation and Transferring of some Functions of Tehran in Organizing the Capital City. *Geopolitical Quarterly*, 12 (1), 136-165. [In Persian].
 - 9) Eivazi, M. R. (2006). *Political Participation in the Islamic Republic of Iran*. Tehran: Islamic Revolution Documentation Center. [In Persian].
 - 10) Gholami, M. (2016). *The Impact of Social Responsibility on Organizational Commitment (Case Study: Qom Governorate)*. M.Sc. Thesis under the guidance of Mohammad Reza Rabiei Mandjin, Islamic Azad University, Central Tehran. [In Persian].
 - 11) Graham, S. (1998). Global Grids of Glass: On Global Cities. Telecommunications and Planetary Urban Networks. *Urban Studies*, 36 (5), 929-949.
 - 12) Graham, S. (2004). *Cities, War and Terrorism: Towards an Urban Geopolitics*. Oxford: Blackwell.
 - 13) Imani Shamloo, J., Rafieian, M., & Dadashpour, H. (2016). Urban Speculation and Spatial Segregation (Analysis of Spatial Evolution of Tehran Metropolis in the Context of Oil-Based Economy). *Geopolitical Quarterly*, 12 (1), 104-135. [In Persian].
 - 14) Janparvar, M., & Ghorbani Sepehr, A. (2017). *Urban Geopolitics*. Tehran: Iran Geopolitical Association Publications. [In Persian].
 - 15) McGuirk, P. (2012). *Geographies of urban politics: pathways, intersections, Interventions*. *Geographical Research, Research Online is the open access institutional repository for the University of Wollongong*. For further information contact the UOW Library: research-pubs@uow.edu.au.
 - 16) Meshkini, A., & Rahimi, H. (2014). Analysis of Space and State Concepts in State and Urbanization Theory of Iran, *Journal of Space Planning and Planning*, 17 (4), 87-110. [In Persian].
 - 17) Mottagi, A., Tala, H., & Ghorbani Sepehr, A. (2009). Philosophical-conceptual processing of the right to the city from the perspective of urban management. *Human Geography Research*, 52 (4), 1-21. [In Persian].
 - 18) Nabi, S. (2012). *Evaluating the performance of the third term of Tehran City Council based on its duties and legal powers in the field of urban planning*. Master Thesis, under the guidance of Nasser Barakpour, University of Arts. [In Persian].
 - 19) Nejad Bahram, Z., & Jalili, M. (2021). Explanation of "Urban Power" and Its Effects on the Development Process of Tehran City. *Armanshahr Architecture and Urban Planning Quarterly*, 13 (33), 267-278. [In Persian].
 - 20) Pacione, M. (2002). *Urban Geography a Global Perspective*. Routledge London.
 - 21) Parhizkar, A., & Kazemian, G, R. (2005). The approach to urban governance and its necessity in the management of Tehran metropolitan area. *Journal of Economic Research*, 5 (16), 29-42. [In Persian].
 - 22) Parker, S. (2011). *Cities, Politics and Power*. Routledge New York.
 - 23) Pishgahi Fard, Z., Ghalibaf, M. B., Moradnia, S., & Momeni, H. (2013). Pathology of the

- spatial distribution of political power in the metropolis of Tehran with emphasis on urban governance. *International Quarterly Journal of Geography*, 11 (38), 93-112. [In Persian].
- 24) Rahimi, H. (2000). The Role of Parties in Security Issues. *Quarterly Journal of Strategic Studies*, 2 (4), 127-146. [In Persian].
- 25) Rahnamaei, M. T., & Keshavarz, M. (2010). A Study of the Good Governance Model and the Role of the Government in the Management and Administration of Iranian Cities. *Quarterly Journal of Geography and Regional Planning*, 1 (1), 23-55. [In Persian].
- 26) Shokfteh, A. (2014). *The Relationship between Management and Success in Tehran Municipality Managers*. M.Sc. Thesis under the guidance of Abdolreza Amirtash, Islamic Azad University, Central Tehran Branch. [In Persian].
- 27) Steve, P. (1999). *Christopher Brook, and Gerry Moony. Unrully Cities?*, Routledge.
- 28) Tala, H., Mottaghi, A., & Ghorbani Sepehr, A. (2020). *Diplomacy and Political Management of the City (Concepts, Patterns and Relations in the City)*. Tehran: Publications of the Geographical Association of Iran. [In Persian].
- 29) Tala, H., Mahmoudzadeh, A., & Ziari, K. (2021). Evaluation of the Performance of Proposed Model of “Service Table” in the Management of Metropolitans from View Point of Urban Good Governance (Case Study of Tehran Metropolitan). *Journal of Applied researches in Geographical Sciences*, 21 (61), 371-393. [In Persian].